

Spis af egen hale

Regeringens finanslov sparer på forskning og uddannelse, og fører de samme penge tilbage som "omstillingspuljer", siger universiteterne.

Sludder og vrøvl, der er nye milliarder i spil, siger videnskabsminister Sander

- København d. 27. august

Regeringen kaldte 2001-finansloven var et "mellemår", fordi man lige var tiltrådt. Siden har videnskabsminister Sander støt og roligt opbygget store forventninger til forskningens finanslov ved at henviser alle spørgsmål om midler og rammer til et løfte-rikt "vent-nu-bare-og-se". Og statsministeren har talt om "ungdommens og forskningens finanslov".

I det lys er regeringens finanslovsforslag en fæl skuffelse, lyder vurderingen i forskerverdenen.

På KU lyder den umiddelbare reaktion: "Der lægges op til procentbesparelser, og at nogle af pengene kan tilbageføres gennem 'omstillingspuljer' – til hvad og hvordan ved vi ikke noget om. Vi skal altså spise af vores egen hale. I praksis vil det opleves som en generel udsultning med kortvarige mæthedsefformer, hvor halen bliver kortere og kortere ....", siger rektor Linda Nielsen. "Og politikernes løfter om, at 'cigarkassepolitikken' – uddeling af penge gennem særprogrammer og puljer – er opgivet, holder ikke. Nu skal der uddeles penge gennem omstillingspuljer, som skal fordeles centralt efter kriterier, som vi ikke kender".

Rektorkollegiet: Om igen

Rektorkollegiets formand Henrik Toft Jensen konstaterer, at på uddannelsesområdet har de studerende ingen grund til at juble over 'ungdommens finanslov'. Når pris og løn-udvikling modregnes vil der være en besparelse på 2,5 pct. fra 2002-2003. Dette vil dog delvis modvirkes af en tilbageførsel fra puljer til særlige formål.

Også på forskningsområdet er der usikre udsigter. Er tegner ig en kløft mellem regeringens ord og handling. Regeringen har forpligtet Danmark på

Barcelona-erklæringen om, at 3 pct. af bruttonationalproduktet skal bruges på forskning i 2010. Finanslovsudspillet vil gøre det stort set håbløst at nå det aftalte niveau til tiden.

"Der er ingen flerårsgaranti indbygget, og dermed ingen planlægningssikkerhed. Hvert år bliver der færre midler til forskning, og midlerne hentes fra et virvar af øremærkede engangsbevillinger og cigarkasser. Dermed bliver vores mulighed for langsigtet planlægning meget begrænset", forklarer Henrik Toft, som samlet set giver videnskabsministeren denne karakter:

"Han er måske ikke dumpet, or jeg bliver nødt til at opfatte dette som en intern evaluering, hvor man siger til den studerende, at der er plads til forbedring, så skynd dig hjem og forbedr præstationen, før du går op til endelig eksamen".

Sander: Sludder og vrøvl

Rektorkollegiet har regnet ud, at universiteternes forskning står til et fald på 15 pct. i perioden 2002-2005, og at en del heraf tilbageføres i puljer til forskning og innovation. Videnskabsminister Helge Sander kan ikke genkende den negative udlægning. Han benægter, at der er tale om nedskæringer eller stilstand:

"Sludder og vrøvl. Det kan man slet ikke sige noget om, for fordelingen er ikke forhandlet endnu. Der er 3.2 mia. kroner til fordeling, bl.a. til forskning".

Der er altså ikke tale om, at universiteterne og forskningen skal spise af sin egen hale?

"Overhovedet ikke ..."

jø

Se side 3...

Regelsanering 4
- siger videnskabsministeren, men regler kan også være en beskyttelse, siger KUs direktør

47 arbejdstimer om ugen 6-9
- fortæller ny undersøgelse om universitetslæreres arbejdstid. Den fortæller også om stor ekstern finansiering og løse ansættelser

Gabestok 10-11
Videnskabsministeren smed en prøveballon om, at studenterevalueringer af undervisningen skal offentliggøres. Gabestok siger tillidsmand. Unødvendigt siger læringsforsker

Medicinalindustrien påvirker forskningen 12-15
Den sundhedsvidenskabelige forskning lever højt på eksterne bevil-linger og samarbejder meget med industrien. Men forskerne er tilsyneladende ikke helt uafhængige ...

Universitetsreformen 17
- er sat lidt på vågeblus, men minister Sander vil have bestyrelser med eksternt flertal og udpegede ledere

Utilfredshed med AC 18-19
AC repræsenterer ikke 10.000 medlemmer fra universitets- og forskningsområdet, lyder kritikken i faglig kommentar, som AC ikke ville høre

Ballade i baglandet 20
Menige medlemmer af fagforeningerne brokker sig: DJØF ignorerer r os! Og universitetslærerne i DM må leve ud fra laveste fælles-nævner!

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAFs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3

Lisbeth Arboe Jakobsen, Jordbrugsak.
(ansv.hav. for dette nummer)

Lars K. Nielsen, Farmaceutforeningen
Mariann Chriel, Dyrslægeforeningen

Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@magister.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 10 gange om året.
Bladet udkommer den første uge i hver måned.

Næste deadline:

18. september 2002

www.forskeren.dk

Øvrige adresser:

Dansk Magisterforening
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C
Tlf. 38 15 66 00

Magistrenens Arbejdsløshedskasse
tlf. 39 15 39 15

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
tlf. 33 95 97 00

AAK – Akademikernes A-kasse
Nørre Voldgade 29
1358 Kbh. K
tlf. 33 95 03 95

Oplag: 9.000

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
tlf. 44 53 05 51

Tryk:

Datagraf

Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført).

LEDER

Af Lars Kamp Nielsen, DF

Mariann Chriel, DDD

Lisbeth Arboe Jakobsen, JAF

Nye perspektiver for FORSKERforum

I gennem forsommeren har medlemmer af Farmaceutforeningen (DF), Dyrslægeforeningen (DDD) og Jordbrugsakademikerne (JAF) fået FORSKERforum.

Fra at være et medlemsblad for de forsknings- og universitetsansatte i DM og DJØF er Forsker Forum nu også udvidet til at dække de tilsvarende ansættelsesgrupper i de tre mindre forbund.

Det betyder, at den hidtidige abonnementskreds - DMs universitetslærere (ca. 3500), DMs sektorforskningsansatte (ca. 2400) og DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (ca. 1200) – er blevet udvidet.

Med denne fællesleder fra tre nye redaktører af FORSKERforum skal vi hermed åbne op for et udvidet samarbejde mellem organisationer.

Hvem er så de nye abonnenter? Vi stammer fra tre mindre organisationer, der alle har afsæt i det naturvidenskabelige område. Disse organisationer har henholdsvis 2800, 3000 og 5600 medlemmer. Medlemsskaren omfatter både selvstændige, privat – og offentligt ansatte, herunder de forsknings- og universitets ansatte, som udgør 250 medlemmer i både DF, DDD og 500 i JAF. I alt vil yderligere 1000 medlemmer herfra modtage FORSKERforum.

Hvorfor? Fordi vi i organisationerne har ønsket at styrke vores indsats overfor den gruppe af medlemmer, som har med forskningsverdenen at gøre. Som det fremgår af vores medlemstal har vi i de tre organisationer en forholdsmæssig lille gruppe, der er beskæftiget indenfor dette område. Vi kunne have valgt at gøre en indsats alene, men det ville hverken have været kvalitets- eller ressourcemæssigt forsvarligt og

slet ikke når FORSKERforum allerede eksisterer og er et veletableret blad, der læses af mange med interesse for området. Derfor var et samarbejde naturligt.

Hvad er så perspektiverne i dette samarbejde på tværs af fagforeningerne?

Som medredaktører af FORSKERforum vil vi overordnet i de tre organisationer sætte mere fokus på vores medlemmers ansættelses – og arbejdsforhold. Vi kan i samarbejdet nå bedre ud til det menige medlem, tillidsrepræsentanten og selvfølgelig den relevante politiske offentlighed.

Målsætningen er at formidle aktuelle nyheder og information fra det forsknings- og universitetetspolitiske område, som har betydning for medlemmerne. Vi tror på, at et højt orienteringsniveau og det at være i stand til at afdække problemer og konflikter på området vil være med til at skabe **en fælles ramme og en fælles identitet** blandt de ansatte.

Så perspektivet ligger ikke bare i fællesskabet om FORSKERforum. Der er allerede et udmærket samarbejde om overenskomstpørgsmål o.lign. hvor det er indlysende, at vi står stærkere, når vi står sammen. Hvor langt vi kan gå her må tiden og de organisationspolitiske dagsordener vise.

Men de seneste års nedskæringer og førte politik på universitets- og forskningsområdet har gjort samarbejde endnu mere relevant. Det er blevet et godt stof i medierne og alle kan, med eller uden forstand på området, komme til orde. Det har ikke gjort det mindre vigtigt at stå sammen og synliggøre, at der er problemer som kræver at blive løst før det er for sent.

Sanders løfter og realiteterne

I et år har videnskabsminister Sander opbygget forventninger til regeringens finanslovsforslag. Selv klapper han nu begejstret, mens forskningsverdenen er skuffet. Oppositionspolitikere kalder den positive udlægning for absurd

Det er tilsyneladende ikke den samme verden, de kommenterer. Universitetssektoren bedømmer regeringens finanslov som en nedskæring og i bedste fald status quo. Og videnskabsminister Sander klapper begejstret over, at "der i første omgang" er sikret stabile rammer for forsknings- og innovationsindsatsen "i nogle år" (i pressemeddelelse).

Rektorkollegiet har regnet ud, at universiteternes forskning står til et fald på 15 pct. i perioden 2002-2005, og at en del heraf tilbageføres i puljer til forskning og innovation.

Helge Sander kan ikke genkende tallene. Han benægter, at der er tale om nedskæringer eller stilstand:

"Sludder og vrøvl. Det kan man slet ikke sige noget om, for fordelingen er ikke forhandlet endnu. Der er 3.2 mia. kroner til fordeling, bl.a. til forskningen".

Sanders løfter

Sanders offensive fortolkning af forslaget er ikke overraskende. Han har meget at tabe, hvis der ikke er tale om nye bevillinger. Han har nemlig i det seneste år opbygget store forventninger til, at han nok skulle skaffe en betydelig indsprøjtning i sektoren. Sidste års finanslov kaldte han selv et "mellemår", fordi regeringen lige var tiltrådt og havde begrænsede dispositionsmuligheder. Men siden har han henvist enhver snak om bevillinger til store løfter, der var formuleret som "vent-bare-og-se-min-finanslov" (fx i Børsens Nyhedsmagasin og senest på Berlingskes forside i juli).

I Videnskabsministeriets positive vinkling af forslaget hedder det, at der reserveres 3,2 mia. til forskning og innovation over de kommende tre år. Det består af to elementer:

-En pulje på 2 mia. kroner til forskning og innovation i årene 2003-2004-2005,

-Et forslag om i samme periode at anvende indtægter på 1,2 mia. fra UMTS-teleauktionen til forskning, IT og innovation. Dette forudsætter enighed herom blandt tele-forligspartierne.

I forslaget afsættes endvidere 860 mio. kroner over de næste fire år til særlig perspektivrige initiativer inden for uddannelsesområdet under de tre ministerier for videnskab, undervisning og kultur.

Dertil kommer for universiteternes vedkommende "omstillingsreserver" på 1,5 mia. kroner i de kommende fire år, der bl.a. skal understøtte den universitetsreform, som regeringen ønsker gennemført.

Ekstrabevillinger skabes ved besparelser?

I videnskabsministerens udlægning nævnes ikke med et ord, at "ekstrabevillingerne" i høj grad skabes gennem

En skeptisk Helge Sander studerer Rektorkollegiets beregninger, som viser, at regeringens finanslov tager i den ene ende og deler mindre ud i den anden ...

besparelser på de samme områder. De nye penge til "omstillingsreserver" skabes nemlig gennem på besparelser på 5-7-9 pct i perioden 2003-2005. Noget af besparelsen tilbageføres. Men hovedredskabet er en "omstillingspulje", som skal bruges til at styre universiteterne i den retning, som regeringen ønsker.

Videnskabsministeren vil ikke ind på sammenhængen mellem besparelsen og ekstrabevillingen. Og han undgår omhyggeligt at kæde bevillinger sammen med den varslede universitetsreform, hvilket han gør ved at referere Forskningskommissionens betænkning:

"Den øgede satsning på forskningsbaserede uddannelser, forskning og innovation forudsætter desuden, at den organisatoriske sammenhæng mellem disse politikområder styrkes væsentligt".

Hermed lægger han nok engang afstand til universitetsrektorenes sammenkædning af, at en ledelsesreform i det mindste må følges op af en ny finansiering (se FORSKERforums forside 156x).

Oppositionen: Ikke nye penge

"Ministerens udlægning og tale om genopretning osv. er fuldstændig absurd. Præmisserne og udgangspunktet er helt fordrejet. Der er ikke tale om nye og ekstra bevillinger", siger oppositionspolitikere **Lene Jensen (S)** og **Margrethe Vestager (R)** i kor. De to forskningsordførere henviser til, at det i finanslovsforslaget er kendte penge, som sættes i spil. UMTS-pengene er kendte.

De kalder udspillet beskæmmende, når det holdes op mod de forventninger, som Sander selv har opbygget siden sidste års finanslov.

En af uenighederne er udlægningen af de store forskningsprogrammer, som udløber i disse år og ikke erstattes. Mens videnskabsministeren henholder sig til, at før man overhovedet kan tale om stigende bevillinger til forskning- og innovationsindsatsen i de kommende år, kræver det, at der bevilges milliardbeløb til området, alene for at fylde hullerne i budgetterne i årene fremover: "Vi sikrer dermed i første omgang stabile rammer for forsknings- og innovationsindsatsen i nogle år. Da en række programmer udløber i denne periode vil der være plads til nye initiativer, som kan udvikle dansk forskning og sikre mere effektiv vidensspredning til erhvervslivet", siger videnskabsministeren.

Men den holder ikke, siger Lene Jensen (S): "Det er genopretning ud fra et helt forkert udgangspunkt. Det er penge, som er i sektoren. Hvis de skæres bort, så er der tale om en nedskæring. Nu udlægges det som en merbevilling, som veksles til nye projekter".

Og de radikales ordfører siger: "Bag forslaget ligger en tanke om, at det ekstra kan hentes ind gennem effektiviseringer! Den tror jeg ikke på. Nye penge er en absolut nødvendighed, og dem kan jeg ikke se i udspillet", siger Vestager.

"Der er noget absurd over, at regeringen laver centrale omstillingspuljer som et styringsredskab, samtidig med at de taler om en universitetsreform med større beslutningskompetence. Hvis regeringen mener sin egen politik alvorligt, så må man da sætte penge fri og lade universiteterne lave deres egne omstillingspuljer..."

jo

Regelsanering

Regler er ikke nødvendigvis en snærende begrænsning, men kan også være en beskyttelse

Sandbjerg 26. august: TR-konference

Helge Sander har annonceret en regelsanering, hvor hver fjerde lov og hver femte bekendtgørelse inden for viden-skabsministeriets område skal luges ud: ”Dertil kommer, at regeringen forbereder en reform af universitetsloven, som vil give universiteterne langt flere frihedsgrader blandt andet til at tilrettelægge de enkelte studieforløb. Vores ambitionsniveau er at reducere de mere end 150 uddannelsesbekendtgørelser til maksimalt 20”, siger Sander.

KUs direktør Else Sommer hilser principielt initiativet velkomment, hvis det vil øge frihedsgraderne på områder, hvor central styring ikke er nødvendig:

”Det er fx en fuldstændig urimelig begrænsning, at Københavns Universitet maksimalt må komme ud af et år med et underskud på 10 mio. kroner, når vi har en omsætning på 3000 mio. kroner. Det betyder i praksis, at vi skal disponere kortsigtet og uformuigt! Ingen i andre sektorer kunne leve med en sådan regel – og i virkeligheden er det ekstremt flot af universitetet, at vi år efter år kan holde os inden for rammen”, sagde Sommer på fagforeningernes fælleskonference i slutningen.

Hvad med beskyttelsen?

Men hun peger samtidig på, at en fjernelse også kan fjerne nogle minimumsstandarder. Når der eksamineres skal det nødvendigvis ske efter rimeligt ensartede standarder, så der ikke er store forskelle mellem universiteterne. Det handler om retsgarantier og om gennemsigtighed i systemet.

Men regler kan også være en beskyttelse af universitetet:

”Der har været forslag om, at reglen om, at universitetets 20 pct.s overhead på eksterne forskningsbevillinger skal fjernes, så universiteterne får flere muligheder for at indgå hensigtsmæssige aftaler. Men en fjernelse af den regel kan i praksis føre til, at der ikke er et minimum. Universiteterne vil blive tvunget

til at tage en lavere overhead, og så skal de penge tages andre steder fra og det vil typisk være fra forskningens basismidler. Dermed reduceres universitetets dispositionsmuligheder i virkeligheden”, forklarer Sommer.

Hun nævner også, at en regelsanering ikke nødvendigvis fremmer gennemsigtigheden:

”Rigsrevisionen foreslog for eksempel, at alle forskningsbevillinger – basis som eksterne – skulle indgå som en fælles pulje til universitetets disposition. Det er et farligt forslag, for dels vil man ikke kunne få udskilt de eksterne bevillinger, der typisk er bundet til bestemte formål og projekter fra de ”frie basisbevillinger”. Og dels ligger der også i en sådan opgørelse, at hvis man faktisk kan hente eksterne bevillinger, så behøver man jo ikke basisbevillinger fra finansloven ...”

Politikerne må ikke trække sig helt tilbage

KU-direktøren siger, at universitetet gerne vil have påvirkning udefra i form af eksterne repræsentanter i organerne. Men det er også farligt, hvis der udvikles repræsentantskaber og bestyrelser, der har så meget armslængde til det politiske system, at de er selvstændiggjorte:

”Universiteterne er offentlige institutioner, og politikerne er valgt til at prioritere. Det er dybt problematisk, hvis det politiske system trækker sig helt tilbage fra at prioritere. Hvis politikerne ikke tager deres ansvar, så har vi ingen steder at føre dialog med ’samfundet’ og man afdemokratiserer universiteter og samfund ...”

DTU har etableret nye standarder, hvor man opererer i en gråzone mellem en offentlig institution og det private erhvervsliv.

Sidste år indførte den nye bestyrelsesformand således en forretningsorden, der påbød bestyrelsesmedlemmerne tavshedspligt. Det var dog et brud på såvel forvaltningsloven som offentlighedsloven, så undervisningsminister Vestager bad dem om at justere reglerne. Det har DTU nu meddelt, at bestyrelsen har gjort: ”Ifølge forretningsordenen er det bestyrelsesformanden, der udtaler sig på vegne af bestyrelsen. Men dette forhindrer ikke bestyrelsesmedlemmerne i at udtale sig på egne vegne. Tavshedspligten retter sig specifikt mod bestyrelsens forhandlinger på møderne, og der er derfor ikke tale om en generel tavshedspligt”.

Det løser imidlertid langfra problemet for de menige bestyrelsesmedlemmers ytringsmuligheder og for offentlighedens indblik i institutionen, konstaterer **pressejurist Oluf Jørgensen** fra Journalisthøjskolen.

”DTUs fortolkning skaber usikkerhed om rammerne for offentlighedens indsigter. Og ministeriet håndtering af sagen er meget kritisabel, og medvirker til at skabe usikkerhed, for ministeriet bidrager ikke til at præcisere retstilstanden”.

Klage til Ombudsmanden

Sagen skabte nogen opmærksomhed i foråret 2001, og det endte med, at Vestager pålagde DTU at bløde op på tavshedspligten.

Det medførte imidlertid ingen ændring i praksis. FORSKERforum søgte med jævne mellemrum udtalelser hos de medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer, men fik at vide, at de havde tavshedspligt. FORSKERforum klagede derfor til Ombudsmanden, da den studentervalgte repræsentant i april 2002 – altså et år efter ministerens pålæg – udtalte, at han ikke måtte videregive oplysninger fra bestyrelsesarbejdet og derfor heller ikke måtte kommentere det samme (Politiken 4. maj 2002).

Klagen anførte, at tavshedspligt er utilfredsstillende af hensyn til offentlighedens indblik i bestyrelsens aktiviteter – ligesom det er et uretmæssigt indgreb i (især) de medarbejdervalgte bestyrelsesrepræsentanters mulighed for at forvalte deres mandat.

Det er denne klage, som DTU og ministeriet nu har kommenteret.

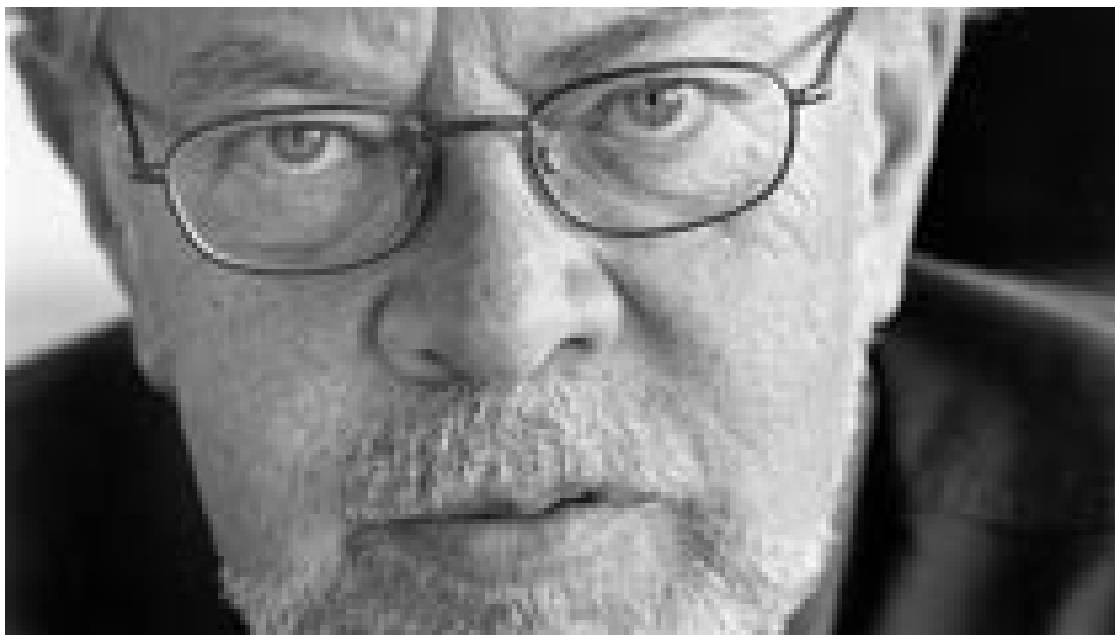
Tavshedspligt er undtagelsen

Ministeriet henviser i sin vurdering af sagen lakonisk til DTU-bestyrelsens svar:

jø

offentlighed

Det var ulovligt, da DTUs bestyrelse indførte tavshedspligt for bestyrelsesmedlemmerne, men nu har man blot indført en gråzone af usikkerhed – og tilmed med Videnskabsministeriets billigelse, siger pressejurist

Er det DTUs bestyrelsesformand Mogens Bundgaard-Nielsen, som skal bestemme, hvad der er omfattet af tavshedspligt?

At tavshedspligten retter sig specifikt mod bestyrelsens forhandlinger på møderne, hvorfor der ikke er tale om generel tavshedspligt. I det DTU-bestyrelsen angiveligt har præciseret sin forretningsorden giver det ikke Videnskabsministeriet anledning til at foretage sig yderligere.

Ministeriets svar er ifølge presseeksperten kritisabelt, fordi det ikke præciserer retstilstanden for de pågældende bestyrelsesmedlemmer. Som udgangspunkt er ytringsfrihed reglen. Tavshedspligt er undtagelsen og den gælder typisk personsager, ansættelsessager og egentlige forretningshemmeligheder.

”Ministeriet har såmænd ikke sagt noget retsligt forkert. Men problemet i ministeriets udtalelse er, at det ikke præciserer, hvad der kan være omfattet af tavshedspligt. De enkelte bestyrelsesmedlemmer fortsat vil føle stor usikkerhed over for, hvad de må og ikke må. Der har tilsyneladende været kotume i bestyrelsen om, at man ikke udtalte sig. De menige bestyrelsesmedlemmer har måske endda følt, at de kunne udsættes for sanktioner – fx erstatningsansvar – hvis de udtalte sig. Og den usikkerhed holdes ved lige af ministeriet svar”, siger Oluf Jørgensen.

DTU-bestyrelsen har en regel om, at det er bestyrelsesformand Mogens Bundgaard-Nielsen, som udtaler sig på vegne af bestyrelsen, men formelt hindrer dette ikke de enkelte bestyrelsesmedlemmer i at udtale sig på egne vegne. Pressejuristen forklarer, at man gerne må udtale sig om egne synspunkter, også at der har været divergencer i bestyrelsen, men man må ikke referere, hvad andre (navngivne) bestyrelsesmedlemmer har sagt.

Juristen: Grænserne skal afprøves i praksis

Ministeriet er med til at opretholde en gråzone af usikkerhed, når man ikke præciserer retstilstanden, konstaterer pressejuristen:

”Desværre er det nok svært, som DTU og ministeriet har behandlet sagen, at få præciseret rettigheder og begrænsninger. Det vil først kunne ske, når enkelte bestyrelsesmedlemmer i praksis begynder at bruge deres mulighed for at informere og udtale. Hvis de ikke gør det – og har et bagland på DTU, som interesserer sig – så bliver der total tavshed. Og så er styringen af DTU overladt til en snæver kreds, som kan tage beslutninger bag lukkede døre”.

Lektor **Dan Rosbjerg** er medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem, valgt blandt det videnskabelige personale. Han var en af dem, som ikke måtte udtale sig under den gamle forretningsorden, som pålagde generel tavshedspligt. Han kalder den nye forretningsorden for en klar forbedring:

”Men jeg har ikke haft behov for at bruge den ved at gå ud med udtalelser i pressen eller ved at kopiere materiale og udlevere dette el.lign. Jeg har mundtligt orienteret mit bagland. I enkelte tilfælde rådfører jeg mig med nøglepersoner inden et møde”.

VIP-bestyrelsesmedlem vil ikke love fuld offentlighed

Rosbjerg fortæller, at det er op til det enkelte bestyrelsesmedlem at vurdere, hvad der er omfattet af tavshedspligten. Men han vil ikke love, at han fremover orienterer eller udtaler sig i sager, som ikke udtrykkeligt er underlagt tavshedspligt

(personsager, ansættelsessager og egentlige forretningshemmeligheder).

”Jeg kan ikke love det, men heller ikke afvise det. Jeg må jo altid vurdere, om det er hensigtsmæssigt for at fremme, hvad jeg synes er vigtigt. Nogle gange kan det gøres offentligt, andre gange bag lukkede døre”, siger Rosbjerg. ”Man skal jo bemærke, at det jo ikke er en normal arbejdsform – fx i erhvervslivet – at man udtaler sig som enkeltmedlem af bestyrelsen. Det er som regel bestyrelsesformanden. Jeg mener ikke, at det altid er frugtbart, at de enkelte medlemmer af bestyrelsen går ud i offentligheden. Det kan modvirke de interne drøftelser”.

Det ligner en gråzone, hvor det er uklart, hvad der omfattet af tavshedspligt og hvad der ikke er i det praktiske bestyrelsesarbejde? Er konsekvensen af den usikkerhed ikke, at de enkelte bestyrelsesmedlemmer i praksis holder meget lav profil?

”Som bestyrelsesmedlem er man loyal over for bestyrelsen, men jeg har da en forpligtelse til at informere og være i dialog med de universitetslærere, som har valgt mig. Det er to forskellige ting, og jeg kan da ikke afvise, at der kan være en konflikt i det ...”

jo

Lange arbejdsdage = ulønnet

Ny undersøgelse fortæller om universitetslæreres oplevelse af jobbet. Den viser bl.a. at de har en arbejdstid på 47 timer om ugen – 10 timer mere end en dansk normal-arbejdsuge

ARBEJDSVILKÅR

”Jeg kan undre mig over, at en del af den danske forskningspolitiske – og forskningsministerielle – debat er så fokuseret på fremme af motivation, hvorfor tror man egentlig, at danske forskere udfører så meget ubetalt overarbejde” (forsker).

Sådan lyder en forskers personlige kommentar i en ny undersøgelse, som viser, at ni ud af ti forskere i gennemsnit arbejder mere end 40 timer om ugen, mens en almindelig dansk arbejdsuge er på 37 timer.

To ud af tre af de fuldtidsansatte arbejder mere end 45 timer eller mere om ugen. Fire ud af ti arbejder tilmed mere end 50 timer om ugen.

Universitetslærerne rammes dermed hårdt af, at der hverken i overenskomsten eller lokalt åbnes mulighed for at indgå aftaler om arbejdstiden.

Spørgeskemaundersøgelse

Spørgeskemaundersøgelsen er lavet af Analyseinstitut for Forskning blandt 2897 universitetsforskere i 2001. Forskerne fik tilmed mulighed for at knytte deres personlige kommentarer til deres arbejdsvilkår, og den mulighed har 1000 af dem benyttet sig af. (Rapporten gør opmærksom på, at disse kommentarer ikke er ’gennemsnitlige’, men mestendels stammer fra kritiske eller utilfredse forskere).

AFSKs undersøgelse af arbejdstiden er stort set sammenfaldende med tidsangivelser, som tidligere undersøgelser har vist (Fagforeningernes undersøgelse i 1999 og Bo Jacobsens 2001). Området er således så veldokumenteret, at det kan slås fast, at universitetslærere oplever at være meget arbejdspressede og at have lange arbejdsuger.

2-6 timer om ugen til at forske i

Lektorerne har 6 og professorerne 2 timer til forskning

Fordelingen af forskernes arbejdstid varierer meget med forskernes placering i stillings-hierarkiet. De løstansatte nederst i hierarkiet – forskningsassistenterne og de ph.d.-studerende – har arbejdsuger på 43-46 timer, men de bruger tre fjerdedele af deres arbejdstid på at forske.

Forskerne inden for stillingsstrukturen har en mere blandet arbejdsfordeling. Adjunkterne har en gennemsnitlig arbejdstid på 46 timer om ugen, så har lektorer 47,5 timer og professorer 52,5 timer.

Mens lektorerne og professorerne bruger 21 timer på at undervise, så bruger

de henholdsvis 10 og 14 timer på at administrere.

Det betyder i praksis, at lektorerne har en resttid på 6 timer om ugen og professorerne på 2 til at forske i, hvis de vel at mærke skulle holde sig indenfor en almindelig dansk arbejdsuge.

De lange arbejdsuger kan tillægges nogle af forskerne et **krydspres**: At undervisning og administration skal gøres, og hvis man vil følge med forskningsmæssigt – og meritere sig - så er man nødt til at gøre det i fritiden.

Tre fjerdedele af alle adjunkter, lektorer og professorer erklærer da også, at de har for lidt tid til forskning. Og nogle føler sig rigtig pressede:

”Jeg føler i høj grad mit forskningsmæssige engagement taget som gidsel. Jeg opretholder min ansættelse ved universitetet pga. muligheden for at forske, og systemet er indrettet sådan, at forskningsresultater er den eneste mulighed for at opnå karrieremæssigt avancement. Men de øvrige opgaver, jeg pålægges, fylder allerede langt ud over min normale arbejdstid. Derfor foregår forskning nu udelukkende i fritiden, og arbejdspresset er meget hårdt. Jeg er meget bange for, at jeg ikke i længden fysisk kan holde til arbejdspresset og bliver tvunget til at drosle ned. Det vil fjerne min arbejdsglæde, fordi forskning vil blive umulig.” (forsker).

Undervisningsbelastning

Det er især undervisningsbelastningen, som er en tidssluger:

”Gennem de sidste 10-15 år er undervisningsbelastningen øget voldsomt. Fristelsen til bare at skrue lidt på taxameteret har været for stor, når budgeletterne skulle etableres. Det betaler man for som universitetsansat – enten gennem merarbejde (ubetalt) eller gennem dårligere undervisning” (forsker).

Der er optaget mange flere studenter, uden at der er kommet flere lærerkræfter. Mange lærere fortæller om problemer med at få alle hverdagens krav til at hænge sammen. Men der er også flere, som mener, at meroptaget har betyder, at undervisningskvaliteten er forringet: ”Der er simpelthen ikke tid til fordybelse i stoffet med studenterne, og undervisningen har en markant ringere kvaliteti dag end for blot 10 år siden, ikke blot bedømt efter studenternes tilegnelse af elementære færdigheder, men også fter deres almene orientering og deres overordnede forståelse” (forsker).

Enkelte knytter mere principielle kommentarer, fx om målsætningen om forskningsbaserede undervisning:

”Der er horrible mængder af undervisningsopgaver. Forskningstilknytningen til undervisningen bliver systematisk undergravet år for år gennem nedskæringer og allokering af ressourcer omkring centre og politiske prestigeprojekter. Den basale forskningstilknytning i undervisningen er undergravet for længst. Forskning tilknyttet undervisningen lever kun sporadisk og på trods ...” (forsker).

Langt fra UFA-normen

Arbejdstiderne er langt fra den såkaldte UFA-norm på 50-40-10, hvis man ser forskernes faktiske arbejdsuge i forhold til en almindelig dansk uge på 37 timer. Så er arbejdsugerne langt over 100 pct.

For at anskueliggøre dette kan man sige, at adjunkterne har 124 pct’s uger, lektorerne 128 pct’s og professorerne 142 pct’s. Adjunkternes UFA-norm er så 57-50-12, lektorernes 58-37-27 og professorernes 57-35-38.

Løsning: Frisemestre – og frikøb

Problemet med de lange arbejdstider kan kun løses af mindre undervisningsbyrde og mindre administration.

Nogle af forskerne angiver dog også den daglige arbejdsafvikling som et problem. Deres forskningstid forstyrres af, at dagen brydes op i mindre stykker af undervisning, vejledning, møder, administration. Som en løsning på det problem foreslår de mere sammenhængende perioder til forskning, eksempelvis i form af frisemestre, hvor det i højere grad er muligt at fordyne sig og forske mere effektivt.

Den situation har nogle allerede bragt sig i. De er ”frikøbt” fra undervisning ved hjælp af eksterne forskningspenge.

Arbejdstid og løn

”Lønnen for at være blandt de alleryseste hover i sit fag er middelmådigt gage og en radikalt usikker karrierevej” (forsker).

En del universitetsansatte brokker sig over, at lønnen på universitetet slet ikke står mål med indsatsen, og ikke kan sammenlignes med den private sektor. En meget kontakt udmelding kommer fra en forsker, som arbejder på et industrinært fagfelt, for her er der tilsyneladende ingen problemer med at skifte til den private sektor:

”Lønnen er også et problem, fordi det kan være svært at forsvare over for familien, at man ikke gr ud i den private sektor og får en lønforhøjelse på 15.-30.000 kr. mere pr. måned! Hvis disse forhold ikke ændres, vil universiteterne kun være fuldt med gamle mænd om 5 år!!!

Under de givne forhold (tid til forskning + løn) vil jeg i løbet af 1-2 år forlade universitetet til fordel for den private sektor.

70 pct. af adjunkter / lektorer på min alder i mit fagområde har forladt universitetet pga. tid + lønvilkår” (forsker)

Hos mange andre skinner det dog igennem, at de påskønner universitetets mulighed for ”fri forskning”, og såmænd også vil acceptere en lidt lavere løn, hvis vel at mærke arbejdsvilkårene forbedres, dvs. at ansættelses-usikkerheder formindskes og overbelastningen i undervisning / administration formindskes.

Ingen afspadsering

Der er enkelte, som benytter lejligheden til at knytte mere politiske kommentarer til forholdene. En siger, at politikernes krav har store personlige omkostninger og konsekvenser for sektorens udvikling:

”Det er min helt klare fornemmelse, at den ugentlige arbejdsindsats for universitetsansatte ligger langt over gennemsnittets (også blandt højtuddannede). Men lønmæssigt ligger vi meget dårligt, og der eksisterer ikke nogen aftaler om udbetaling af eller afspadsering af overarbejde. Det er hverken rimeligt eller holdbart i det lange løb. De unge vil ikke acceptere dette, og spørgsmålet er, hvor længe vi andre kan klare presset. Og det kan ikke fortsat være meningen, at skiftende undervisnings- og forskningsministres ambitionsniveau for sektoren skal realiseres med, hvad der i stor udstrækning burde være medarbejdernes fritid som indsats” (forsker).

jø

Per Stig Lauridsen: ”Universitetsforskere om arbejdsvilkår, forskning og ledelse” (AFSK 2002)

Mere næste side.

Stor ekstern finansiering

Hver anden universitetsforsker er finansieret af penge ude i byen. Men overraskende mange erklærer, at de faktisk har de forskningspenge, de ønsker

Hver anden danske universitetsforsker er ikke primærfinansieret af universitetets egne "frie" basismidler, men af eksterne penge. Hver fjerde af de danske universitetsforskere er eksternt finansieret gennem fondspenge, forskningsrådsmidler, erhvervsamarbejde el.lign. Og en anden fjerdedel fortæller, at mere end halvdelen af deres forskningsmidler stammer fra eksterne kilder.

Den anden halvdel af de ansatte – og det typisk de fastansatte lektorer og professorer – er primært finansieret af universitetets finanslovsbevilling, men hver tredje af disse henter dog også penge ude i byen.

Tilfredshed

Noget overraskende – fordi det er besværligt og svært at hente eksterne penge – erklærer over halvdelen af forskerne, at

de faktisk har de forskningsmidler, som de ønsker. Det sker ofte gennem ekstern finansiering:

"Min egen forskning ved universitetet er kun tilfredsstillende, idet jeg er i stand til at finde de fornødne midler i industrien. Universitetet er i for ringe grad i stand til at støtte lovende forskere (rejser, konferencer, forskningsmidler). Ikke alle er så privilegerede at arbejde med noget turbo-inustrirelevant" (forsker).

Deroverfor står hver fjerde forsker, som erklærer, at han eller hun ikke har tilstrækkelige midler. Undersøgelsen fortæller ikke, om det især er de forskere, som alene er overladt til deres basisfinansiering og ikke har kunnet skaffe eksterne midler og dermed et større frirum.

Mange af forskerne, som har givet personlige kommentarer i AFSK-undersøgelsen, mener dog, at der bevilges for

få basismidler til forskningen på universiteterne. Det har konsekvenser for de daglige vilkår:

"Bevillingerne til universiteterne er for små. Det er helt urimeligt, at driftsbevillingerne kun lige rækker tilfrimærker og telefonsamtaler. Dygtige unge forskere flygter fra universiteterne, når muligheden byder sig. Det skyldes dels dårlige lønforhold, dels vanskeligheder med at skaffe tilstrækkelige midler til forskningen" (forsker).

De eksterne kilders betydning har også en styrende effekt:

"Det er svært at få penge til det, man gerne vil forske inden for. Man er nærmest nødt til at indrette sin forskning efter de områder, hvor pengene findes, hvilket er meget politisk bestemt" (forsker).

jØ

Nid og nag

- strid og mistænkeliggørelse stikker hovedet frem, når forskere konkurrerer

Det er få verdener, hvor karriereforløbet er så langt – kandidat, ph.d., adjunkt, lektor, professor – og hvor konkurrencen er så synlig og hård som i universitetsverdenen.

Derfor kan det heller ikke overraske, at der er spores utilfredshed. Nogle giver generelt udtryk for et dårligt arbejdsklima på deres institut:

"Den økonomiske situation på fakultetet er helt uholdbar og påvirker arbejdsmiljøet i negativ retning. Dette specielt fordi vi er et tværfagligt institut, hvor magtkampe flourerer. Dette giver totalt set et forfærdeligt arbejdsmiljø, hvor 3 personer alene det sidste halve år har opsagt deres faste stillinger. Hvis jeg får muligheden, vil jeg også forlade instituttet pga arbejdsklimaet og dårlig ledelse" (forsker).

En del peger på dårlig økonomi som en årsag, bl.a. en ikke-fastansat:

"Jeg misunder ikke mine (universitets-) ansatte forskningskollegaer. Dem der blev tilbage efter fyringsmejetærskeren kørte over. Sammenlignet med før (jeg har været tilknyttet siden 1973) synes glæden og begejstringen ved at undervise og forske væsentligt reduceret hos "de overlevne". Med de til stadighed forringede løn- og arbejdsforhold og det dårlige psykiske arbejdsmiljø, der er i store dele af univrstet vil det få svært ved at

rekruttere og fastholde medarbejdere, der kan og vil få det til at blomstre op som helhed" (forsker)

Problemer i arbejdsfordelingen

Nogle beklager sig ikke bare over den store undervisningsbyrde, men også over en skæv arbejdsfordeling mellem forskellige grupper og personer. Det skaber uligheder, og man ser skævt til hinanden:

"Der mangler et redskab til at styre fordelingen af arbejdsopgaver i forbindelse med undervisning, administration og forskning. Nuværende er situationen, at de gode undervisere bliver tildelt de tunge indledende kurser for at sikre, at å mange studerende som muligt forbliver på studiet / vælger det 'rigtige' fag.

De personer, der magter at administrere, bliver tildelt store mængder af administrativt arbejde og deltagelse i diverse nævn og udvalg. Resultatet er at gode undervisere og administratorer bliver 'straffet' ved at have meget lidt tid til forskning. Omvendt bliver mindre gode undervisere og administratorer 'belønnet' ved, at de kun underviser lidt (af hensyn til de studerende) og har meget få administrative opgaver, hvilket giver dem stor frihed til at forske.

Der er et fundamentalt problem i at være motiveret til at give en god undervisning og være effektiv til at administrere,

når belønningen blot er mere undervisning og administration" (forsker).

Nogle gamle blokerer

Enkelte unge forskere på vej ind i systemet peger dog også på en forstening i systemet, fx at ældre forskere blokerer for fornyelse:

"Jeg kommer til at konkurrere med 117 andre om den ene adjunkt-stilling, der kan tænkes at blive opslået engang. Det er så mit problem. Men det er universitetets og samfundets problem, at der ikke tænkes langsigtet mht. rekrutteringen af unge forskere. For nu at sige tingene ligeud, så sidder 68-generationen med deres faste og fuldstændig urørlige stillinger (lektorer, professorer) – enkelte af dem laver næsten ikke noget, men de blokerer for os andre. Dekanen (fakultetet) tør ikke gribe ind, der bliver aldrig fyret nogen, uanset at alle ved, at NN eller XX hverken kan undervise eller forske tilfredsstillende. Så når der er nedskæringer, så ryger de unge, visionære, energiske forskere først.

Min pointe er ikke, at alle ældre er dårlige og alle unge gode, men at ideen om urørlighed, når man først har fået sin lektorstilling, er forfejlet" (forsker).

jØ

Løse ansættelser

- er karrieren for mange universitetsforskere

"Kun en tåbe går ind i dette forløb"
(forsker).

De tidsbegrænset ansatte er bekymrede for deres karrieremuligheder. Det viser sig ved, at mange af dem har knyttet personlige kommentarer til det generelle spørgeskema.

Det er adjunkter som typisk er i 3-årige forløb, og forskningsadjunkter og -lektorer, som typisk er ansat i få måneder til flere år på eksterne forskningsmidler. Ingen af dem har sikkerhed for senere at kunne opnå fastansættelse som forsker (lektor) ved universitetet. Den manglende karriereudsiget er frustrerende: Det tager alt for lang tid at opnå fastansættelse, fordi man skal igennem flere hurdler (ph.d.-forløb og adjunkt-forløb), og selv efter denne 6-årige målrettede kvalifikation er det usikkert, om der venter et job: *"Den økonomiske situation gør fremtiden på universitetet for os 'unge' hangarounds meget usikker. Der er ingen tvivl om, at rigtig mange talentfulde forskere forlader miljøet i de kommende år. Jeg selv overvejer dette for tiden. ... Jeg selv er blevet tilbudt over 50-75 pct. mere i løn ved en ansættelse i det private. Man kan godt undre sig over, hvad der gør, at*

folk bliver på universiteterne. Er det bare den dummeste halvdel, der forbliver på universiteterne?" (forsker)

Pres, stress og lav løn

Andre peger på, at konkurrencen om stillinger og karriere skaber stress:

"Min egen situation er præget af adjunktstillingens særlige belastninger: korttidsansættelse, høje krav til forskningsproduktivitet (præstationstryk), storundervisningsbyrde. Dette – kombineret med det forhold (som mange andre adjunkter deler) at jeg har børn – resulterer i en meget stresset hverdag". (forsker)

Lav løn i forhold til det private erhvervsliv opleves som en skærpende faktor:

"Inden for mit fagområde er der attraktive muligheder i erhvervslivet. Jo mere man bliver bundet som forsker, jo mere attraktive bliver stillingerne i erhvervslivet. Jeg har efterhånden svært ved at blive ved med at sige nej, når løn, medarbejderpleje og karrieremuligheder er betydeligt bedre i erhvervslivet" (forsker).

En ser lidt galgenhumoristisk på sagen:

"Som forskningsadjunkt er der alt for lidt sikkerhed i ansættelsen. Stressniveauet er dødeligt. Man skal konstant sættesig ind i nye projekter, men man får aldrig rigtigt tid til at afslutte dem på ordentlig vis. Samtidig skal man hele tiden vise, at man er berettiget til en ny bevilling. Jeg skriver, at jeg arbejder 45 timer, men i virkeligheden arbejder jeg næsten konstant. Der skal ofte mere end en solle weekend til at de-fokusere min tanker fra mine projekter, så jeg kan slappe af. Skønt akkordarbejdets sundhedsskadelige effekt er veldokumenteret, så akkumulerer antallet af akkordarbejdere ved universiteterne. I de fleste andre situationer ville disse arbejdsforhold blive opfattet som grov udnyttelse. Så som de fleste af mine ligemænd overvejer jeg at resignere og stå af ræset og jeg har absolut ingen kvaler ved tanke om, at samfundet skal bekoste min rehabilitering" (forsker).

jo

Per Stig Lauridsen: "Universitetsforskere om arbejdsvilkår, forskning og ledelse" (AFSK 2002)

Populisme og gabestok

- lyder dommen over videnskabsministerens seneste indfald:

At studenterevalueringer skal offentliggøres på nettet

”Evalueringer af undervisningen på universitetet skal fremover tillægges langt større vægt. Evalueringer skal have større konsekvens, så de studerende får mere indflydelse på kvaliteten af undervisningen”. Sådan lød det fyndigt fra Videnskabsminister Sander i ugerne op til semesterstarten i september.

I dagspressen supplerede han udtalelsen med, at studenterevalueringer skulle have større vægt; bl.a. ved, at de blev offentliggjort fx på nettet.

Så kunne omverdenen – ikke mindst kommende arbejdsgivere – få en fornemmelse af, hvad den studerende har været igennem og dermed har af kvalifikationer

Tillidsmand:

Hvorfor spørger Sander ikke os?

Sander fik god presse på sagen, som var sparket i gang af en pressemeddelelse fra Videnskabsministeriet selv (www.fsk.dk). Her var ministeren citeret fra et møde i Grindsted i Jylland:

”Det er et fuldstændig populistisk udspil. Hvorfor skal vi have hans synspunkterovre fra Grindsted, hvor der ikke er noget universitet? Er der måske nogen i Grindsted, der ved, hvad ’benchmarking’ er”, spørger **Henrik Prebensen**, der er fællestillidsmand på KU-humaniora.

”Sander fortæller ikke præcist, hvad der er problemet i vores nuværende evalueringsformer. Han har lige været igennem en større besøgsrunde, uden at spørgsmålet har været rejst. Og DMs universitetsafdeling og en kreds af tillidsfolk har i det sidste halve år forsøgt at komme i dialog med ham, uden resultat. Hvorfor kommer han ikke ud og fortæller os på universiteterne, hvad der er problemet ...”.

Prebensen – der er en slags specialist på området, idet han i mange år har undervist i evaluering på Institut for Anvendt Universitetspædagogik – siger, at populismen fører til den omvendte verden:

”Tidligere var det læreren, som skulle evaluere, om de studerendes lærte noget, og om undervisningen foregik hensigtsmæssigt, skaffe sig feed-back. Der var et læringsmæssigt og pædagogisk sigte, mens en ureflektet vægt på studenterevaluering lægger op til, at læreren er en skuespiller, der skal klappes ad eller piftes ud ...”

KU: Hvad er der galt med vores procedurer?

Prebensen spørger, hvad der er problemet i de nuværende evalueringer. Han henviser til, at der i universiteternes udviklingskontrakt er opstillet krav til undervisningsevalueringer, nogle institutter og fakulteter er i gang med pilotprojekter med benchmarking m.m. I juni var alle studieledere på KU-humaniora til et stort evalueringseminar, hvor der blev gennemgået, hvordan de skal gennemføres, hvad man må og ikke må osv.

”Ført ud i livet vil offentlighed være en gabestok for universitetsansatte, som ministeren vel så også vil bruge over for sine egne medarbejdere? Det kan der blive rig lejlighed til, for ministeriet har ikke sat sig ind i de procedurer og regler, som gælder. Der er på KU et regelsæt for evalueringer, som tages alvorligt af de ansatte og de studieledere, som har ansvaret. Og så er det også særdeles tvivlsomt, om det simpelthen er tilladt at offentliggøre den slags persondata om den enkelte lærer”.

Hvad angår de tilfælde, hvor en lærer får dårlige evalueringer, så laver den gode studieleder en plan, der superviserer den pågældendes undervisning i et år: ”Der er sådanne tilfælde, og min erfaring er, at en sådan indsats hjælper enormt. Jeg har faktisk ikke været ude for, at den ikke virker ...”

Gabestok i strid med registerlovgivningen

”Der er ikke noget pædagogisk formål med at lægge evalueringen ud på nettet. Det er en gabestok - og den gabestok er i øvrigt ikke lovlig ...”, siger Prebensen. Efter Registertilsynets fortolkning ([se <http://www.zebranet.dk/artikler/registerlov/spmsvar.htm>](http://www.zebranet.dk/artikler/registerlov/spmsvar.htm)) kan kun faktuelle og ikke-private oplysninger om den ansattes navn, arbejdstelefonnummer, stilling, fag samt yderligere oplysninger i arbejdsmæssig sammenhæng anses for offentligt tilgængelige. Private oplysninger om de ansattes privatadresse og -telefonnummer, billeder af de ansatte osv. må kun videregives med den enkelte ansattes samtykke. Det samme gælder oplysninger om arbejdets udførelse, der kan komme den ansatte til skade, og som er indsamlet alene med henblik på arbejdets udførelse.

KU har indarbejdet regler for kvalitetssikring i personalepolitikken. Heraf fremgår, at personlige oplysninger om den enkeltes arbejde er information, som er til rådighed for studienævnet og institutlederen som arbejdsredskab. De må ikke offentliggøres.

Ministeriet: Ikke udhængning

I ministeriet har kontorchef **Rene Bugge Bertramsen** ikke et nærmere kendskab til problemer med registerlovgivningen.

”Jeg kender ikke de nærmere rammer. Men det er jo sådan i dag, at man kan offentliggøre studenternes karakterer. Det er dog ikke tanken; at gøre det samme, hvad angår lærernes præstationer. Vi forstår det på en anden måde: Inspirationen er IT-højskolen, hvor underviser og studerende er i løbende dialog, og hvor evalueringen bagefter er helt åben og netbaseret. Det er ikke en udhængning af læreren på linie med offentliggørelse af navne som på restauranter med dårlig hygiejne ...”, siger Bugge Bertramsen fra Videnskabsministeriets universitetspolitiske kontor.

Men man kan vel ikke offentliggøre evalueringer af enkeltlærere uden at komme med personlige oplysninger?

”Det lægges der ikke op til. Der lægges op til en anden form ...”

Settes der ekstra ressourcer af til de nye evalueringer?

”Det kan jeg ikke sige noget om”.

Ministeren: Ikke konkret kritik

Ministeriet overvejer pt. hvordan offentliggørelse af evalueringsdata eventuelt skal ske. Og ministeren vil – i lighed med sine andre udspil på universitetsområdet – gerne i dialog med universitetet og de studerende om evalueringsspørgsmålet:

”Ministerne mener, at det som de studerende siger, skal tillægges større vægt. Ministerens udtalelse er således udtryk for, at IT-højskolens procedure er en god ide. Det er ikke udtryk for en konkret kritik af, at andre evaluerer på en dårlig måde. Men det kan måske gøres bedre; med inspiration fra IT-højskolen, hvor det foregår meget systematisk og seriøst”, slutter kontorchefen.

Grænse for evalueringer

Offentlige evalueringer vil flytte fokus fra de studerendes læring over mod lærerens præstationer, siger læringsforsker

”Det er altså ikke information, det skorter på for studienævn, studieledere, institutledere. De ved godt, hvor skoen trykker i undervisningen. Det er selvfølgelig et problem, at nogle løber fra ansvaret, fordi det er vanskelige og meget følsomme personsager. Men det er skudt helt forbi med krav om større information og større offentlighed, for så flytter man problemet et helt forkert sted hen ...”

Sådan lyder **fagdidaktiker Søren Kruses** reaktion på videnskabsministerens krav om skærpede evalueringsformer, herunder offentliggørelse af studenternes evalueringer.

”Jeg tror ikke, at handlekraften bliver større, når offentligheden indblandes. I dag er det sådan, at studienævn, studieleder og især institutledere faktisk – med den gældende universitetslov – har bemyndigelser til at handle. De skal føre en personalepolitik, hvor de søger at få sat folk som måske er gået i stå i gang igen. De skal finde mindelige løsninger, hvor de siger til de få lærere, som har problemer, at de måske ikke er jordens bedste undervisere, så måske skal du på kursus eller også lave nogle andre ting.

Fokus flyttes

Kruse – der har en ph.d.grad i naturfagene didaktik og arbejder med curriculumforskning – mener, at det er et stort bureaukrati og en masse ressourcer, der sættes i gang med nye evalueringsformer og offentlighed: ”At sætte hele den mølle i gang er at skyde gråspurve med kanoner. Langt de fleste lærere gør jo et godt job. De vil – alt andet lige – skulle bruge yderligere tid på evalueringer. Men værre er: Det flytter fokus fra de studerendes præstationer til lærerens. Ingen er vel uenige i, at det vigtigste er, hvad de studerende lærer? Og balancen tipper med videnskabsministerens forslag, for her får vi yderligere sat fokus på underviserens præstation”.

Søren Kruse afholder adjunktkurser – bl.a. på Landbohøjskolen – og han kan godt være bekymret for, hvor meget de kommende lærere går op i at få gode evalueringer.

”Det er godt, at de er engagerede i at blive gode lærere. Men hvis de går for meget op i at få gode studenterevalueringer, så glemmer de måske at spørge, om de studerende lærer! Evalueringer er nemlig udtryk for, hvordan de studerende bedømmer underviserens præstationer – og ikke nødvendigvis det samme som, at de studerende lærer noget”.

Også et spørgsmål om rammer

Universitetets problem er, at stort set alle akademikere har mødt en eller flere dårlige undervisere i deres tid. Derfor hører man ofte skræmsikre krav om, at nu må universitetet altså se at komme af med den dårlige underviser:

”Ligesom på alle andre arbejdspladser arbejder langt de fleste hårdt på en sag, og et mindretal tager det mindre seriøst. Det problem er universitetet jo ikke alene om. Men jeg kan ikke slå skræmsikkert ud med armene og sætte tal på, fx at fire ud af fem arbejder hårdt på at levere god undervisning, mens resten ikke gør det”.

Endelig er det ikke bare et spørgsmål om pædagogik, men også om rammer:

”Der er en forestilling om – udenfor universitetet, men også indenfor – at man skal opføre sig drøn-økonomisk hele tiden. Men mange har faktisk ikke haft gode betingelser for at levere god undervisning. Der er kommet flere og flere studerende, uden at lærerressourcerne er fulgt med. Forskningsmæssigt er der skåret ind til benet. Politikerne må jo ikke tro, at den udvikling ikke får nogle alvorlige konsekvenser for undervisningen og forskningen. Det må jo kunne mærkes et eller andet sted

Adjunktens særlige problem

Adjunktstillingen er tænkt som oplæringen til et job som universitetsforsker og –underviser. Set fra adjunktens synspunkt er det noget dobbeltmoralsk, når videnskabsministeren kræver, at de skal gøre mere ud af pædagogikken, for det går fra deres forskningstid. Og når de så ikke forsker, slår den samme minister dem i hovedet med, at de ikke er forskningskvalificerede nok.

”Når adjunkterne kommer på en uges pædagogikkursus, så starter de da også med at sige, at en uge godt nok er lang tid, for det går jo fra deres forskningsprojekt. Men når de er på kursus, ved de jo godt, at de også er nødt til at kvalificere sig i pædagogikken”.

Kruse giver da også et godt råd videre til de kommende universitetsundervisere:

”I skal ikke forlange det umulige af jer selv, eller prøve at leve op til omverdenens eller ledelsens forventninger. I skal stille nogle rammer op for, hvad der rimeligvis kan forlanges af Jer, og så skal I søge at opfylde det, hverken mere eller mindre. Hvis vi sætter kravene for højt, får vi kun ulykkelige mennesker ud af det ...”.

Grænse for evalueringer

Det er Kruses erfaring, at evalueringer også på andre måder har nået en grænse:

”De studerende er så trætte af at evaluere, at man har indtryk af, at de nogen gange bare skynder sig at sætte en masse krydser ...”

Man skal bruge evalueringen med omtanke. En god evaluering skal spørge de studerende, om underviseren gør sit job godt nok, nemlig at levere forelæsninger, som er velstrukturerede og hjælper med stoffet: ”Man må imidlertid ikke glemme den anden side, nemlig at samle op på, om den studerende også har gjort sin del af jobbet. Det er jo et faktum, at der er store forskelle i forventninger og forudsætninger især i starten af studiet. Om de bruger læreren som en kickstarter til selv at sætte sig ind i stoffet derhjemme. Eller om de bare sætter sig passivt til forelæsningen og forventer, at læreren skal lave det hele for dem”.

Kruses anbefaling er et offensivt fokus ved designe evalueringer, så de kan bruges til pejlinger på at udvikle, hvad underviseren selv har lyst til at videreudvikle. Hvis man på forhånd ved, at undervisningen kører, og det vil man ikke lave om på, så skal man heller ikke skyde med spredhagl

Det kollegiale pres

Læringsforskeren maner til besindighed, men han kan godt lokalisere nogle led i systemet, som er nødt til at interessere sig for evalueringsspørgsmålet. ”Overordnet vil man gerne have udvikling og ’dialog’ om sagen, men det fører så i næste niveau til, at universitetsledelser, administratorer, evalueringsinstitutter sætter en masse i gang hos indianerne. Og det er ikke altid sundt. I England førte evalueringer i primary-schools med undervisningsinspektører til, at lærerne kom til at bruge 20-30 pct. af deres tid på at evalueringer. Og det er vel ikke meningen”.

Det er hans erfaring, at når studienævn eller –leder involveres i problemer med undervisningen, så er det, fordi der er problemer. De kan rejses, fordi studenterne to eller tre år i træk har givet dårlige evalueringer.

Men man skal ikke underkende det kollegiale pres. I praksis laves der undervisningsplanlægning i mere eller mindre fællesskab på et institut, og ofte undervises der i grupper. I mange tilfælde ved kolleger således godt, hvis der er problemer:

”Universitetsansatte har tradition for at samarbejde. Og det bedste er selvfølgelig, hvis man kollegialt kan gå ind og tale om problemerne og finde en udvej. Men kan man ikke rejse problemet, er det en tidsindstillet bombe. De studerende siver fra obligatoriske kurser, som andre lærere så må samle op efter. I disse tider med stor undervisningsbelastning skaber det et kollegialt pres, og det er ledelsens ansvar at gribe det, for der bliver alvorlige problemer”.

Medicinalindustrien påvirker forskningen

Halvdelen af den sundhedsvidenskabelige forskning i den offentlige sektor er sponsoreret af eksterne midler. Og noget tyder på, at industrien kan købe sig til positive medicinafprøvninger. Det handler bl.a. om manglende offentlige bevillinger, siger kritisk overlæge

Medicinalbranchen sponsorerer en stor del af den sundhedsvidenskabelige forskning, og det påvirker tilsyneladende forskerne. To danske læger har gennemgået 159 danske og udenlandske medicinske undersøgelser og konstaterer, at de sponserede forskere viste sig mere positive over for den afprøvede medicin end de forskere, som arbejdede for offentlige penge. Der er fire gange så stor sandsynlighed for, at forskerne anbefaler et nyt produkt, hvis forsøget er betalt af medicinalindustrien. Og ikke i eet tilfælde fandt forskerne, som var støttet af medicinalindustrien, at det nye produkt var dårligere end de allerede kendte mærker.

Resultatet er ingen overraskelse for overlæge **Kamma Bertelsen**, som tidligere har ytret kritik af systemet med medicinafprøvninger.

”Ikke at jeg tror at forskere snyder bevidst i medicinafprøvninger, men hvis man er positiv over for et produkt og i øvrigt har et godt samarbejde med medicinalfirmaet, så er der mange parametre, som kan tolkes forskelligt, fx bedømmelsen af forsøgspatientens tilstand. Der er en forskningsusikkerhed indbygget i proceduren”.

Når afprøvninger ikke offentliggøres

Overlægen noterer dog et par faldgruber i undersøgelsen:

Undersøgelsen er baseret på tidsskrifter, som angiver om en afprøvning er sponsoreret. Men medicinalfirmaerne har ingen interesse i at få publiceret negative afprøvninger, og disse når altså ofte ikke ud i offentligheden: ”Nogle resultater er åbenlyst uinteressante. Men i andre tilfælde kan det da være et problem, at forskeren afstår fra at trykke negative resultater, selv om de i henhold til kontrakten har ret til det, fx efter 3 måneder. Men hvis forskeren allerede er i gang med noget andet, så kan det jo blive puttet til side ...”

Bertelsen peger på, at det problem kan løses igennem pligt til at indrapportere resultater, uanset hvorvidt de er publicerede til et centralt register, som andre forskere så kunne trække på.

Medicinafprøvninger finansieres af industrien

Medicinafprøvninger foregår typisk igennem forsøg, hvor man har trukket lod mellem forsøgspersonerne, hvor nogle har fået en gammel, en ny eller en

snydemedicin, dvs. slet ingen behandling (placebo).

Metoden er baseret på afprøvningsresultater, som er offentliggjort i det anerkendte *British Medical Journal*, som sammen med andre anerkendte tidsskrifter har den politik, at forskere skal oplyse om, hvem der har finansieret afprøvningen.

Undersøgelsen stiller alvorlige spørgsmål ved dele af den lægevidenskabelige forskning, hvoraf to tredjedele er finansieret af industrien.

Kamma Bertelsen fra Odense Universitetshospital har tidligere været formand for Den Centrale Videnskabetiske Komite, som skal godkende medicinske forsøg og afprøvninger. Der godkendes ca. 1200 forsøg om året og 30-40 pct. af disse er medicinafprøvninger. Og heraf er næsten alle (dvs. 80-90 pct.) sponsoreret af industrien:

”Det er medicinalbranchen, som stort set dikterer, hvad der laves medicinalafprøvninger i. Og engang imellem er det jo fint, fordi et nyt præparat virkelig er en forbedring. Men i mange tilfælde handler det om, at deres patenter udløber, og de skal have et nyt præparat på banen...”, siger Bertelsen.

”Det nye produkt, som branchen kommer med, er måske ikke så forfærdelig meget bedre end det gamle, men min erfaring inden for kræftforskning er, at det nye hyppigt er måske 3-4 gange så dyrt.

Og der er også indimellem problemstillinger, som vi finder mere interessante end dem, medicinalbranchen kommer med, og som vi hellere ville bruge tid og penge på at få undersøgt ...”

Ikke penge til uafhængige afprøvninger

Overlægen – som har været kræftlæge i 30 år - udtrykker stor frustration over, at der ikke er større offentlig finansiering af den sundhedsvidenskabelige forskning. Det er stort set umuligt at lave uafhængig medicinafprøvning, fordi det er meget dyrt:

”Det er helt i orden, at firmaerne har en kommerciel bagtanke og skal tjene penge. Men det er ikke i orden, at det er branchen, som sætter dagsordenen. Udvalget af afprøvninger er alt for styret af, at de har interesser i at få lanceret et nyt produkt, fordi deres patent på det gamle er udløbet og ikke, fordi der er egentlig er noget epokegørende ved det nye. Somme tider er det nye produkt måske ikke så forfærdelig meget bedre

end det gamle, men 3-4 gange dyrere ...”, siger hun.

”Det er forkert, at der ikke er midler til at foretage uafhængige medicinafprøvninger, fx hvis vi har en ide om, at et gammelt eller halvalternativt præparat måske ikke er særlig godt eller at midler, der ikke sælges så meget, måske kunne være virkningsfulde? Men det er det meget svært – næsten umuligt - at finde penge til”.

Hun henviser til, at internationale regler for 'good clinical practise' indebærer større procedurer og et stort personaleforbrug. Afprøvning på 200 patienter koster millioner.

”Medicinalbranchen modarbejder måske ikke, men de fremmer i hvert fald ikke afprøvning af ældre præparater, da det ikke er i deres interesse. Men som tilstanden er i dag, hvor der ikke er penge til disse uafhængige afprøvninger, er det ikke nødvendigt at lave negative kampagner ...”

Er medicinafprøvninger forskning?

Kamma Bertelsen forstår godt, at nogle stiller spørgsmål ved, om medicinafprøvninger i virkeligheden er 'forskning':

”I lovsystemet om det videnskabetiske system er medicinafprøvninger defineret som forskning. I sundhedsvidenskaben kaldes det 'klinisk forskning', men man kan da godt stille spørgsmål ved, om det er 'forskning', for selve den

Forskeres uafhængighed - mere oplysningspligt?

nye viden er jo opnået i udviklingsfasen af det nye præparat. Inden for andre videnskaber ville man nok ikke kalde det forskning”, medgiver Kamma Bertelsen.

Ikke personlig gevinst for forskeren

Hun fortæller, at det er sjældent, at den enkelte forsker får ekstra honorar for forskningen. Men afdelingen har den fordel, at afprøvninger kan tjene penge hjem til andre aktiviteter.

”Det er ikke sådan, at afdelingerne i dagligdagen er afhængige af indtjeningen fra medicinafprøvninger. Jeg tror derfor ikke, at den enkelte forsker bevidst undlader at offentliggøre negative resultater af frygt for, at man ikke får nye kontrakter med medicinalindustrien – men der er da folk i USA, som er blevet blacklistet på den måde. Hvis man kan tale om en påvirkning af forskerne, så er det, der er tale om, en ubevidst positiv indstilling til et firma, som man arbejder godt sammen med, og de betaler pænt ...”

Uafhængighed og etik

Formanden for Lægeforeningen har foreslået oprettelsen af en uafhængig forskningsfond, som skal fordele penge og opgaver. Men Kamma Bertelsen tror ikke på, at industrien vil være med til at indbetale penge til fonden uden at have indflydelse på, hvad pengene bruges til. Hun peger i stedet på, at uafhængighedsproblemet vil kunne løses ved, at forskningskontrakter skal indgås med institutioner (afdelinger) og ikke med enkeltpersoner.

Har lægerne et etik-problem?

”Jeg tror ikke, at lægerne har en ringere etik end andre forskere, men der er flere penge i denne sektor end i andre, så det er nemmere at falde i nogle fælder. Problemet er indbygget i hele systemet, og det kan løses ved at løse sammenhængen mellem den enkelte forsker og pengene / firmaet, så det ikke er enkeltpersoner, men afdelinger eller forskningsenheder, der indgår kontrakter.

”Man skal passe på, at det her ikke bliver forvredet til, at lægeforskere er nogle forfærdelige nogen. Hovedproblemet er manglen på penge i det offentlige system, for så havde forskerne også penge til at gennemføre flere uafhængige undersøgelser og til at være mere kritiske ...”

jø

Se mere næste side.

FAGLIG KOMMENTAR

Lars Kamp Nielsen, Undervisningsfarmaceuternes kreds, Dansk Farmaceutforening

Med jævne mellemrum sættes der spørgsmål ved industriens påvirkning af forskningen - både dens påvirkning af, hvilke områder, der forskes i og hvad er mere alvorligt, en påvirkning af forskningens resultater. Især forholdet mellem lægemiddelforskningen og lægemiddelindustrien har været i fokus. Senest har lægerne Lise Lotte Kjærgård og Bodil Als-Nielsen ved Copenhagen Trial Unit under Rigshospitalet afsløret det, vi nok alle sammen havde mistanke om: at modtager man penge fra en producent for at undersøge hans produkt, vil de fleste nok komme til en positiv konklusion om produktets fortræffeligheder. De to læger fandt, at blandt 159 undersøgelser publiceret i *British Medical Journal*, var det 4 gange så sandsynligt, at et nyt produkt eller behandling blev fundet bedre end eksisterende, hvis undersøgelsen var finansieret af medicinalindustrien sammenlignet med offentligt støttede undersøgelser.

Når det gælder klinisk afprøvning af nye lægemidler er der meget store økonomiske interesser på spil. Forud for en klinisk afprøvning er der anvendt store ressourcer på at syntetisere og formulere nye lægemidler og masser af dyreforsøg skal der til før lægemidlerne afprøves på patienter. Det er de lægemiddelregistrerende myndigheder, der stiller kravene til omfang af afprøvninger og hvorledes resultaterne skal tolkes. En del af disse afprøvninger og deres tolkninger publiceres i videnskabelige tidsskrifter.

Kjærgård og Als-Nielsen kunne kun lave opgørelsen, fordi netop *British Medical Journal* stiller krav om, at det skal oplyses, hvem der har finansieret forskningen. Det gælder også andre fine tidsskrifter som *The Lancet* og *New England Journal of Medicine* - og i *Nature* har forfattere det sidste år desuden skullet erklære, om de har eller ikke har konkurrerende økonomiske interesser. Ud af 67 artikler i de sidste 4 numre af *Nature* fandt jeg 3 forfattere, der således har

angivet, at de har konkurrerende økonomiske interesser, som man kan læse om på Natures hjemmeside.

Det berører os selvfølgelig dybt, når der stilles spørgsmål ved videnskabelig hæderlighed og hvis det kan berolige nogen, at man skal offentliggøre, hvem der helt eller delvist har finansieret en undersøgelse, er det da i orden. Mange fonde stiller ligefrem krav om at blive nævnt.

Men når fine respekterede tidsskrifter markedsfører sig med krav om oplysninger om komplet økonomisk uafhængighed, bringer det forskerne ud i absurde og unødige overvejelser. Hvad, hvis man har sit laboratorium i et Mærsk-betalt institut? Og hvad med min pensionskasses aktier i Novo og Carlsberg? Og hvad med mit medlemskab af Danmarks Naturfredningsforening og en fagforening, hvor halvdelen af medlemmerne er ansat i lægemiddelindustrien?

Gode tidsskrifters redaktionelle linie og kvaliteten af deres referee's er og bliver den bedste garanti for relevante og pålidelige videnskabelige resultater. Og hvis nogen finder, at der publiceres for mange kliniske afprøvninger med irrelevante sammenligninger og marginale resultater - som overlæge Merete Nordentoft fra *Ugeskrift for Læger* udtalte til *Berlingske Tidende* - må det være tidsskrifternes redaktionelle linier og kvaliteten af referee's, der skal debatteres. Det kunne jo være, at de mange positive resultater af industrifinansierede undersøgelser simpelthen var et resultat af, at hovedparten af indsendte artikler om kliniske undersøgelser er industrifinansierede - overlæge Kamma Bertelsen ved Odense Universitetshospital anslår således, at 80-90% af kliniske afprøvninger er betalt af industrien. Og vil man en anden fordeling må den offentlige forskning styrkes.

Men mistanken om forskeres hæderlighed kan ikke fjernes med krav om eds-aflæggelse og tvivlsomme erklæringer, men med bedre tidsskrifter, der selvfølgelig skal være 100% uafhængige.

Medicinerne samarbejder med industrien

Over halvdelen af alle sundhedsvidenskabelige forskere samarbejder med industrien, viser undersøgelse på KU. Vi er ikke berøringsangste siger dekanen: Hovedproblemet er den offentlige finansiering ...

Det sundhedsvidenskabelige område har en stor grad af ekstern finansiering. 40-50 pct. af alle forskningsmidler på universitetet stammer således fra eksterne bevillinger fra fonde, forskningsråd, erhvervslivet m.m. (mens fx humaniora og samfundsvidenskab har en ekstern finansiering på 19-24 pct.).

Det kunne derfor ikke undre, da KUs sundhedsvidenskabelige fakultet i begyndelsen af august konstaterede, at de medicinske universitetsforskere i stor udstrækning samarbejder med erhvervslivet. Samarbejdet "stortrives" hed det i en pressemeddelelse.

Undersøgelsen viste, at over halvdelen af forskerne (94 ud af de 187 som medvirker i undersøgelsen) er involveret i en eller anden form for samarbejde med erhvervslivet. Forskerne har i det seneste år medvirket i godt 300 forskellige samarbejder med 130 medicinalfirmaer o.a.

Den mest udbredte samarbejdsform er samfinansierede forskningsprojekter (54 forskere er involveret i 79 projekter). Men der er også megen rekvireret forskning og konsulentvirksomhed (fx medicinafprøvning), hvor 52 – ca. en tredjedel af alle forskerne – har været involveret i 84 konsulentopgaver.

Dekanen: Ikke berøringsangste

"Samarbejdet mellem forskerne og Det sundhedsvidenskabelige Fakultet og erhvervslivet er altså i fuld gang. Der er derfor ingen grund til at frygte, at universitetsforskere vender ryggen til erhvervslivet. Derimod kan der være behov for at styrke fakultetets frie forskning og infrastruktur således at et intensiveret samarbejde med erhvervslivet kan opbygges under fornuftige administrative rammer og uden at det sker på bekostning af universitetets hovedopgaver: uddannelse og grundforskning", konkluderede undersøgelsen.

Det er et ofte fremført påstand, at universiteterne er berøringsangste over for erhvervslivet, og det er i det lys, at undersøgelsen skal ses, forklarer dekan **Ralf Hemmingsen**:

"Motivet til vores undersøgelse var dels nysgerrighed: Vi ville gerne have et øjebliksbillede af situationen. Og dels ville vi søge at gendrive udtalelser i dagspressen om at universitetet og fakultetet var gammeldags og utilbøjelige til at vende sig mod omverdenen. Det må man nok sige er lykkedes".

Bagside: Grundforskning mister bevågenhed

Forskernes store engagement med industrien er en positiv historie, som imidlertid har en bagside, nemlig at universitetets basisbevillinger og grundforskningen mister politisk bevågenhed.

Dekanen blev således citeret i den udenlandske presse for, at modstridende interesser kunne underordne den offentligt støttede forskning under bedre finansieret kommercielt arbejde for industrien (*The Lancet*, 3. aug.).

Det voksende samarbejde er ikke fulgt op af tilsvarende offentlige midler, forklarer dekanen. "Samarbejdsniveauet er tilfredsstillende. Og det er ikke industrien, som er faren, men at det offentlige ikke yder sit bidrag. Det er vanskeligt at opretholde det innovative, hvis der ikke er tilstrækkelig offentlig støtte. Hvis den ikke er der, så er der ingen tvivl om, at man kan blive afhængig af industrimidler. Så er der kun visse dele af forskningen som bliver udviklet, og den nødvendige grundforskning vil blive forsømt".

Forskerne taber på irrelevante projekter

KU-undersøgelsen kom stort set samtidig med, at en anden undersøgelse viste, at medicinske forskere er fire gange så positive over for et medicinalprodukt ved en afprøvning, når afprøvningen er betalt af industrien end når den er offentligt finansieret. Dekanen vil ikke sige, at det er industriens bevillinger, som styrer forskningens retning:

"Der er klart projekter, der gennemfø-

res, fordi industrien støtter dem.

Men universitetet deltager ikke i forskning i forskningsretninger som er irrelevante, som ligger udenfor vores interessesfære. Hvis vores forskere går ind i irrelevante projekter, så bruger man jo tiden på noget uinteressant. Så får man nok finansiering hjem, men forskerne meriterer sig ikke og taber dermed i konkurrencen i det lange løb..."

Undersøgelsen, som påviser en fire gange så positiv bias for industristøttede projekter, får ikke Hemmingsens alarmklokker til at ringe:

"Samarbejde med industrien er ikke farligt for forskningen. Det er ikke farligt, at industrien rekvirerer forskning, men det ikke universitetets hovedopgave. Faren er, hvis der ikke er ressourcer til at lave grundforskning. Det er ikke nok med samarbejde med industrien, hvor der laves technology-transfer osv. Hvis universitetet skal kunne deltage i dette er ny viden en forudsætning, og det er ikke universitetets hovedopgave. Men faren er, hvis der ikke er ressourcer til den frie forskning. Det ligger i forskningens natur, at gennembrud kommer uventet i grænseflader. Og de kommer kun, hvis forskningsnettet får lov at arbejde selv..."

Dekanen forklarer, at fakultetet mangler penge. Et eksempel er, at de basale faciliteter på dyreforsøgsafdelingen mangler 40-50 mio. kroner for at kunne blive moderniseret og tidssvarende. "De penge kan vi ikke hente i industrien, det er en offentlig opgave".

jo

Stor ekstern finansiering af den offentlige forskning

Den medicinske forskning er suverænt den del af den offentlige forskning, som er mest finansieret af eksterne midler (fonde, erhvervslivet, forskningsråd osv.). Forskningsbudgettet på sygehuseområdet er på 1,4 mia. kroner, og 56 pct. heraf er finansieret af eksterne midler, og erhvervslivet er suverænt den største bidrager.

Til sammenligning er der 40 pct. ekstern finansiering på naturvidenskab, teknisk videnskab og jordbrugs-/veterinærvidenskab. Og kun 19-24 procent af den humanistiske og samfundsvidenskabelige forskning er eksternt finansieret.

En stor del af de danske sundhedsudgifter er til medicin, og andelen har faktisk været voksende. For medicinalbranchen er afprøvninger af nye medicinalprodukter derfor af stor betydning. Medicinalsalg er en milliardforretning, og firmaernes indtjening måles i samme målestok.

Medicinalbranchen har dobbelt så store udgifter på markedsføring som på forskning.

"Det er tankevækkende. Jeg gør mig ingen illusioner om medicinalindustriens motiver. De vil tjene penge, og ideelt set kunne man sige, at uden god forskning og produktudvikling, så tjener de ikke penge ...", siger Kamma Bertelsen

Industrien vil have magt på uni

Store medicinalfirmaer vil have ændret universiteternes ledelser, så industrien får større indflydelse

Frontforskning, større offentlige finansieringer og en moderniseret universitetsledelse med bl.a. bestyrelser med eksternt flertal skal styrke den danske medicinalbranche. Det foreslår en visionsgruppe nedsat af regeringen og -bestående af topchefer fra store biotek-firmaer.

Visionsgruppen udpeger - ikke overraskende - biotek-området som et af de få frontområder, som regeringens forskningspolitik og -finansiering bør satse på. Gruppen betegner betragtelige forskningsinvesteringer målrettet mod frontforskning, innovation og infrastruktur som en nødvendighed, hvis den danske branche skal kunne konkurrere i den internationale sundhedsindustri. Til midlerne hører bl.a.

- større offentlige investeringer,
- en moderniseret universitetsledelse med bl.a. bestyrelser med eksternt flertal,
- oprettelse af teknologioverførselskontorer på universiteterne samt skattebegrundstigelser til industrien.

Til gengæld for, at det offentlige opfylder disse ønsker, håber gruppen så på en øget privat medfinansiering, dvs. at medicinalfirmaerne vil øge sin betaling til offentlig forskning og uddannelse.

Erhvervsminister Bendt Bendtsen (K) erklærer i Berlingske, at visionerne er helt i tråd med regeringens politik (Berlingske 12. august).

Aamund kendte ikke universitetsloven

Visionsgruppen har bestået af bl.a. koncerndirektør Claus Bræstrup, Lundbeck, forskningschef Børge Diderichsen, Novo, og bestyrelsesformand Asger Aamund, NeuroSearch.

Netop Asger Aamund var i forsommeren ude med en kronik (Berlingske 12. maj) om universiteternes styrelse, og mange af hans tanker kan genkendes i visionspapiret. Aamund kritiserede her

universiteternes styrelsesform for, at det virkelige ansvar for ledelsen "... - den reelle udøvende kompetence - ligger i kollegiale råd og udvalg, hvor de virkelige magthavere ofte er indrepolitiske kandestøbere, hvis fælmede akademiske karrierer er blevet smukt erstattet af deres uformelle, men stærke magtbaser i den solidariske styrelsesstruktur. Rektor og den øvrige topledelse har kun et begrænset ansvar for universitetets økonomi, samtidig med at ansættelse og afskedigelse af de akademiske medarbejdere foregår kollektivt og kollegialt ..."

Aamund blev efterfølgende skoset for sit manglende kendskab til universitetsloven fra 1993, som faktisk giver topledelsen et klart ansvar, herunder kompetencen til at ansætte og afskedige.

Aamund: Bestyrelser udpeget af regeringen

Aamunds politiske ærinde var en reform af ledelsesstrukturen: Konsistorium erstattes af en bestyrelse, der udpeges af regeringen ud fra kompetencekriterier. Rektorer, dekaner, institutledere og andre højere chefer skal ikke vælges, men udnævnes med en kontrakt, der sikrer dem uafhængighed, handlefrihed og gennemslagskraft i forhold til de personer og funktioner, de skal lede.

Endelig foreslog han også, at systemet må være sådan for unge forskere, at de kan veksle mellem offentlig og privat ansættelse igennem karrieren. For at det kan realiseres - og her kan Aamund sikkert hente sympati hos forskerne - skal de unge offentlige forskere have ansættelses- og arbejdsforhold, som kan konkurrere med industriens: "Først og fremmest en konkurrencedygtig løn og komfortable forskningsbudgetter, der skaber den nødvendige forskningskraft og videnskabelige frihedsgrader", konstaterede Aamund.

jo

SDU: Belært af DTU

Ingen tekniske fejl og ikke hen over hovedet på medarbejderne, forsikrer rektor Jens Oddershede

UNIVERSITETSREFORM

Sandbjerg 26. august: TR-konference
”Syddansk Universitet gentager ikke DTUs fejl. For det første gennemarbejder vi vores styrelsesforslag, så der ikke kommer overraskelser af den ene eller anden teknisk art i forhold til lovkrav m.m. For det andet så skal processen ikke foregå hen over hovedet på medarbejderne”, sagde **Odense-rector Jens Oddershede** på universitetsfagforeningernes årsmøde. I konferencen deltog 40 tillidsfolk og bestyrelsesmedlemmer, som debatterede livligt med Oddershede.

SDU har netop været igennem en længere proces, hvor man har villet finde sin egen model. Den er landet på et forslag med et repræsentantskab på 45 personer, hvor udpegningsproceduren dog endnu ikke er klarlagt. Repræsentantskabet skal udpege fem bestyrelsesmedlemmer, de studerende to og vip/tap to. Og bestyrelsen skal udpege rektor, dekaner og institutledere (efter indstilling nedefra).

Nytteværdi og output

Oddershede – som repræsenterer det mest ’liberale’ universitet – erkendte, at SDUs ”frivillige forslag” om repræsentantskabsmodel er motiveret af pres udefra. Når man har stillet forslaget handler det også om ”armslængde” til politikere og regering.

”Om vi vil det eller ej. Der er en tillidskrise mellem universitetet og samfundet. Politikerne tror ikke, at vi har en struktur, som er nødvendig, og derfor presser de på. Så vi må også indstille os på, at samfundet kræver større ’nytteværdi’ af universitetet. Det vil betyde, at vi må indrette os på en større outputstyring; det har vi jo allerede på uddannelsessiden i form af taksametre, men det kommer også i den ene eller anden form på forskningssiden”, spår SDU-rectoren.

En af tillidsfolkene spurgte, *hvordan en ny bestyrelse og udpegede ledere vil forbedre karrieremuligheder og motiva-*

tion blandt de ansatte?

”Jeg kan ikke garantere, at motivationen bliver bedre hos den enkelte universitetslærer. Men jeg håber stærkt på, at personalepolitikken bliver bedre! Vi må endelig ikke i strukturdiskussionen glemme, at de-motivering også handler om ressourcer. Vores sektor producerer mere og mere – og der er en grænse for, hvor meget man kan presse ud af de ansatte”.

Lokalpatriotiske erhvervsinteresser?

Repræsentantskabet skal bestå af lokale amts- og kommunalpolitikere, gymnasiefolk, erhvervsfolk osv. og de skal udpeges i deres personlige egenskaber, ikke som organisationsrepræsentanter.

”Tankegangen er, at der skal være en påvirkning udefra, herunder fra regionen. Men ingen enkelt-gruppe skal dominere i hverken repræsentantskab eller bestyrelse”.

Men indebærer sammensætningen af repræsentantskab og bestyrelse ikke en fare for, at det regionale repræsentantskab vil løbe efter lokalpatriotiske erhvervsinteresser – SDU efter skibsværftet på Lindø og AUC efter IT-ingeniørmæssige?

”Repræsentantskabets medlemmer skal ikke udpeges for at skaffe penge, men fordi de interesserer sig for universitetet! Når det er sagt, så bekender SDU sig også til en regional interesse. Jeg tror dog på, at et repræsentantskab kan afstemme nogle helhedsinteresser...”, svarede Oddershede og sluttede:

”Der kan ske en vis afstemning af universitetets profil og prioriteringer. Det er jo allerede set ret tydeligt på AUC, hvor 70 pct. af omsætningen er på ingeniørområdet. Det kan jo godt være, at der skal prioriteres og arbejdsdeles – men er det nødvendigvis en ulykke?”

SF's universitetspolitik?

Anne Grete Holmsgaard er tidligere direktør på DTU, hvor hun var med til at gennemføre den reform, som indførte en magtfuld bestyrelse, en magtfuld rektor og udpegede ledere m.m. I dag er hun forskningsordfører for SF.

På ACs universitetshøring blev hun derfor spurg, *om SF er for bestyrelses-tanken?*

”SF er imod bestyrelser”, sagde Holmsgaard klart og kontant, hvorefter hun kastede sig ihærdigt ud i diskussionen om fordele og ulemper ved bl.a. stærkere ledelse for måske at markere, at hun personligt måske ikke var helt enig i sit partis politik.

Det samme indtryk kan man få ved at se hende optræde i en særpræget alliance som samforfatter med Forskningsministeriets tidligere departementschef Knud Larsen i ACs *Akademikernes* temanummer om universiteter. Her forklarer de to, hvorfor det var nødvendigt at indføre ”selveje” på DTU, herunder at en fondsdannelse kræver en professionalisering af ledelsen: Det harmonerer i deres øjne bedst med ansatte ledere.

Artiklen fortæller i tekniske termer om DTU-modellen, mens den slet ikke nævner den politiske side: Større topstyring og mindre medarbejderindflydelse m.m.

”Man kan da godt adskille det tekniske og det politiske. Det var ikke artiklens opgave at skrive om de betænkelige sider ved modellen”, siger Holmsgaard, som heller ikke mener, at det ville være hendes særlige opgave som nuværende SF'er at skrive om det politiske:

”SF er et rummeligt parti. Jeg prøver ikke at foregive, at jeg er enig i al SF's politik. Jeg fremfører SF's linie, samtidig med at jeg gerne fortæller, hvad jeg mener. Det er således ingen hemmelighed, at der er uenig om EU-spørgsmålet i partiet...”

jø

jø

Universitetsreform ril foråret

Teknisk præget debat om bestyrelser og udpegede ledere mm på ACs høring om universiteter

Politikerpanelet ved ACs konference: Anne Grete Holmsgaard (SF), Hanne Severinsen (V), Lene Jensen (S) og Margrethe Vestager (R)

- *Christiansborg-høring d. 27. august*
"Nogle kæder universitetsreform og finanslov sammen. Jeg vil bare sige, at det måske bliver nemmere at skaffe penge, hvis universiteterne selv sørger for mere dynamik i systemet".

Sådan lød forskningsordfører Hanne Severinsens (V) slutreplik på ACs høring om universiteterne. Replikken var en generel opfordring til universiteterne om at gøre sig tillidsvækkende, så man kan gøre sig indbydende for større bevillinger.

Selve høringen – "Frihed under ansvar – fokus på universiteternes uafhængighed" – afslørede ikke de store nyheder. Den formede sig mest som en teknisk diskussion af fordele og ulemper ved bestyrelser, ved udpegede ledere osv.

Men ellers var det mest markante måske, at videnskabsminister Sander ret kontant konstaterede, at regeringen har lagt sig fast på, at man ønsker bestyrelser med eksternt flertal på universiteterne, en eksternt bestyrelsesformand samt at rektorer, dekaner og institutledere skal udpeges.

Denne bastante udmelding kom noget bag på oppositionens forskningsordførere Lene Jensen (S) og Margrethe Vestager (R): "Det er vanskeligt at gå ind i fordomsfrie forhandlinger om en bredere ramme, når ministeren på forhånd har lagt sig fast på nogle hovedpunkter, som vi knap er begyndt at diskutere endnu".

At forhandlingerne er i et indledende stade – og en ny universitetslov er udsendt til foråret – fremgik indirekte af, at minister Sander sad opmærksomt bagerst i salen og lyttede, da oppositionens ordførere talte.

Lytter til hinanden?

Høringen afslørede stor uklarhed om, hvad politikerne kan blive enige om. Og Sanders kontante udmelding var ikke en åbning over for de universiteter, som prøver at fastholde en stor grad af selvstyre.

AC selv referede Hanne Severinsens indtryk fra høringen: "Tilliden mellem politikerne er blevet større, og derfor kan målet om, at universiteternes økonomi skal være 2/3 offentligt finansieret og 1/3 privat nemmere nås" (i pressemeddelelse).

Mens nogle måske gik fra høringen med indtryk af, at der intet nyt var at hente eller at debatten står stille, så havde ACs som tolkning af deres eget arrangement: "Nu lytter de til hinanden – universiteterne og politikerne" (i pressemeddelelse).

Interne modsætninger i AC

Hvorfor stikker AC ikke snuden ind og blander sig udenom universitetsområdet? - lød spørgsmålet til ACs repræsentant på mødet.

"Det er ikke mit indtryk, at det er

den almindelige opfattelse i AC, der er uenighed. Men det er da korrekt, at AC-kredsen er splittet på universitetsspørgsmålet. Men i ACs bestyrelse er der enighed om at AC har en særlig interesse i universitetsspørgsmål. I praksis er der således en grov arbejdsdeling, hvor de enkelte universitetsfagforeningerne tager sig af løn- og ansættelses spørgsmål, mens akademikerhelheden interesserer sig for den overordnede universitetspolitik og kvalitetssikringen, fx ledelsespolitikken", svarede AC-direktør Martin Teilmann.

AC-konferencen lagde op til diskussion af "frihed under ansvar" blandt AC-topfolk, politikere og universitetsfolk. Debatten havde et teknisk præg, fx om hensigtsmæssigheden i bestyrelser og repræsentantskaber, udpegnings og valg. Det fik en af fagforeningsrepræsentanterne til at spørge, *hvorfor der ikke var nogen der talte om universitetslærernes vilkår og betingelser?*

Her stod paneldeltagerne – bl.a. DTU- rektor Palleesen, Rektorkollegiets formand Henrik Toft og AC-direktør Teilmann – i kø for at forsikre om betydningen af de ansattes engagement. Det blev der så brugt 10 minutter på – ud af høringens 3 timer ...

jo

AC: Censur eller helhedsvurdering?

Akademikernes Centralorganisation har netop udgivet en temaavis om universiteterne, men man afviste et indlæg fra formanden for DJØFs universitetslærere

AC-direktør Martin Teilmann (tv) afviste et indlæg til ACs temanummer om universiteter. Her ses direktøren sammen med ACs politiske formand Svend M. Christensen ved ACs universitetshøring i slutningen af august

Akademikernes Centralorganisation har et magasin *Akademikeren*, som skulle barsle med et temanummer om universiteter. Det ville lektor Mogens Ove Madsen gerne bidrage til, for han har ofte undret sig over AC's politik på universitetsområdet.

Akademikerens redaktionssekretær åbnede først en mulighed for at et indlæg kunne indgå. Men efter en uges betænkningstid sagde hun nej tak til tilbuddet - uden at man kendte indholdet af hans bidrag..

"Det er jo ikke sådan, at *Akademikeren* har en læserbrevskasse", forklarer ACs direktør Martin Teilmann, som tog beslutningen om at afvise indlægget på vegne af redaktionsgruppen bag særnummeret. "Der har været nedsat en redaktionsgruppe som ud fra en helhedsvurdering af, hvordan man dækker temaet, havde planlagt nummeret".

ACs blad ikke rettet mod medlemmerne

Mogens Ove Madsen er formand for DJØF's universitetslærere og forskningsansatte - og i øvrigt medredaktør på FORSKERforum. Men Teilmann afviser, at indlægget blev afvist, fordi Madsen ikke er en central aktør i sagen:

"Redaktionsgruppen havde planlagt, at DMs formand Ingrid Stage - som i øvrigt

også var medlem af redaktionsgruppen på nummeret - skulle skrive et indlæg, ligesom der skulle bringes et interview med DM's universitetslærerformand Leif Søndergaard. De skulle ligesom dække de vinkler, som Mogens Ove Madsen ville kommentere, nemlig Sanders universitetslov m.m. Og så er det vil ikke unormalt, at man lukker døren i".

Er det ikke censur, som kunne forlede nogen til at tro, at AC vil kontrollere de politiske overvejelser, som fremsættes i en AC-blad.

"Bladet skal dække et bredt område, men det er ikke tanken, at alle ACs medlemsgrupper har krav om at blive hørt! Bladet har ikke medlemsorganisationerne som primær målgruppe, og er heller ikke et talerør for disse. Målgruppen er beslutningstagere: Politikere, embedsmænd, opinionsdannere o.lign. *Akademikeren* er tænkt som et debatorgan om nogle centrale samfundsemner, hvor akademikere har nogle centrale interesser. Vurderingen er, at hvis man kun fremstod som interessebærer, så ville man ikke ramme målgruppen".

ACs bestyrelse: Et udvalgt politisk interessant område

AC er et forhandlingsfællesskab for de akademiske fagforeninger: Ingeniørerne, DJØF, lægerne, DM m.fl. AC får således

formelt overdraget forhandlingsretten ved overenskomstforhandlingerne, mens det i det daglige er de enkelte fagforeninger, som på hver deres områder varetager medlemmernes interesser.

De fleste universitets- og forskningsansatte er organiseret i DM, men spørgsmålet er så, hvem AC egentlig repræsenterer, når organisationen udtaler sig om universiteter, som da AC for nogle år siden anbefalede bestyrelser og styrket ledelse?

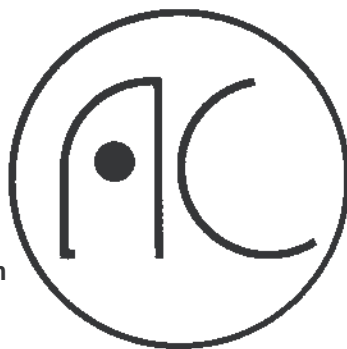
"ACs politik lægges af ACs bestyrelse og forretningsudvalg, og det er alle medlemsorganisationer med til at definere. Universitetsområdet er udvalgt som et særligt politisk interessant indsatsområde. Og det er bl.a. DJØF som har peget på dette område, så Mogens Ove Madsen skulle måske spørge i sin egen organisation ..."

Men hvorfor interesserer AC sig for eksempel ikke for andre områder, fx sundhedspolitik og lægernes område?

"Forklaringen er vel, at alle i AC har en fælles professionsinteresse i universiteternes uddannelse, mens medlemmerne kun har en privatinteresse i sundhedspolitik. Men som sagt: AC er, hvad medlemsorganisationerne gør den til ..."

jo

Hvad har

gang i?

- indlægget fra juni måned som

ikke ville trykke

Af lektor **Mogens Ove Madsen**, DJØFs UFO formand

Universitetsområdet er tilsyneladende fredløst. Det var med stor forbløffelse, at vi for nogle år siden pludselig kunne erfare i pressen, at AC foreslog en opstramning af universitetets struktur og ledelse. Det var ikke noget, som var diskuteret med os, *de ansatte i universitetssektoren*, endsiges orienteret os om. AC havde tydeligvis nogle andre dagsordener end os, men i offentligheden blev de præsenteret som vores....

I forsommeren kommenterede AC så videnskabsminister Sanders foreløbige tanker om en universitetsreform. Heri hed det positivt, at Sander i hovedsagen havde været "lydhøre" over for AC, men at der da var nogle mindre knaster, hvor man måske var uenige. Igen måtte de universitetsansatte undres. Vi var ikke blevet spurgt, endsiges orienteret.

Hvad har AC gang i?

Det er formelt en fælles forhandlingsparaply, som har retten til – på alle AC-organisationernes vegne – at forhandle overenskomster med arbejdsgiverne. Men udenfor overenskomstperioderne er man tilsyneladende nødt til at finde en legeplads i offentligheden, og her har man kastet sig over universitets-spørgsmålet. Måske handler det om eksistens-berettigelse, når undervisnings-/forskningsområdet (UFO) udtages som **kastebold for politiseren?** Det kan også være, at man føler sig vigtig ved at farte rundt på de bonede gulve i ministerierne? Hvem ved om informelle kontakter kan give anledning til større puslespil, hvor AC optræder som "ansvarlig part", der kan gå i dialog med politikerne og deltage i et større forhandlingsspil?

ACs motiver til dette besynderlige spil er uklart, men det iøjnefaldende for os er, at filmen er knækket mellem hovedorganisationen AC og UFO-områdets basis,

når det gælder "universitetsreformen". **AC repræsenterer ikke 10.000 medlemmer inden for vores område**, men man gør alt hvad man kan for at give offentligheden det indtryk. Det kan godt være, at det er en hovedorganisations opgave at optræde som politisk opportunist på samme måde, som LO forsøger sig med den nye regering f.eks. vedrørende arbejdsformidlingens fremtid. Men måske skulle man alligevel tænke på den kommunikative balance mellem AC-græsrodder og AC's top og sekretariat, hvor det sidste har aldeles selvstændiggjort sig.

ACs interesse er påfaldende overdimensioneret. AC har markante meninger om universitetsområdets struktur, styring og ledelse. Men man har ingen meninger på sundhedsområdets struktur, styring og ledelse, selv om den regeringens prioritering af de ældre vælgere helt klart har voldsomme konsekvenser for akademikere i andre sektorer. Kunne ACs manglende indblanding i sundhedsområdet, måske skyldes, at man risikerede ballade med Lægeforeningen? AC blander sig heller ikke i regeringens nedskæringspolitik blandt akademikere i staten, som ellers har betydning for den almindelige retssikkerhed og for mange akademikers arbejdsvilkår. Kunne ACs manglende indblanding mon skyldes, at man så ville få ballade med DJØF, fordi fuldmægtig- og kontorchef-grupperne herfra opfatter området som deres?

Jeg har undret mig, og mange medlemmer af fagforeningerne har undret sig. Kunne AC dog ikke bare holde en lav profil, for så ville man da ikke gøre nogen skade.

Det har ikke givet synlige udtryk, men jeg kan forsikre for, at jeg og andre i UFO-organisationerne **samlet i Forskeralliancen** har forsøgt at præsentere med-

lemmernes synspunkter, hvor det har været muligt.

AC har faktisk flere udvalg for området: UFU for Undervisnings- og Forskningsudvalget samt et nyoprettet "Universitetspolitisk Forum". Det sidste blev oprettet efter kritik for at sikre en tættere kontakt mellem de universitetsansatte og AC's bestyrelse og Forhandlingsudvalg. Baggrunden herfor var faktisk en tidligere situation, hvor AC's ledelse var ved at køre af sporet på universitetsområdet og helt ude af trit med UFO-udvalget. Selvfølgelig var det et plus at tage initiativ til dette Forum, men arbejdsformen har mildt sagt været særpræget. Det ligner en syltekrukke: Der er få møder, ringe eller ingen information, ingen drøftelser med konsekvenser og vi har sågar været ude for, at sager der endelig drøftes allerede var handlet af i AC-toppen! Vi har tålmodigt ventet på en tålelig dialogform, hvor vores interesser kom til udtryk, men det har AC-systemet ikke været interesseret i.

Nu skal AC så afholde en universitetspolitisk konference på Christiansborg. Ironisk nok er mødeformen en tro kopi af den høring, som UFO-fagforeningerne (DM og DJØF, samt lægerne) afholdt sidste år i oktober samme sted. Bortset altså fra at fokus dengang var et kritisk fokus på betydningen af "uafhængige universiteter", hvor det nu hedder "Frihed under ansvar". Og bortset fra – typisk nok for ACs arbejdsform – at vi altså ikke er blevet inddraget, selv om det er "vores" område. (Heller ikke studentgruppen – 40.000 - 50.000 medlemmer – har været inddraget).

Det er ved at blive en tanke: At AC meget hellere vil være gode venner med magten – ministeren og politikerne – end høre på og repræsentere sine medlemmer.

**Se Forskeralliancens
info på
www.forskeren.dk**

DJØF ignorerer os

KOMMENTAR: DJØF

Som ansatte på universitetet og i forskningssektoren samt medlemmer af DJØF må vi desværre konstatere, at DJØF er ganske ligeglade med os. Vi har oplevelsen af at have en modspiller mere end en medspiller.

Når vi endelig får et livstegn om vores felt, så er det f. eks. som i DJØF-bladet i form af et såkaldt interview – uden antydning af kritiske spørgsmål – med en interessepart udenfor universitetet (*ATV-direktør Torben Klein, 12. juni 2002*), der ønsker universitetets struktur radikalt ændret

I det daglige oplever vi ikke bare at blive ignoreret, men også modarbejdet:

- Der var ph.d.-skandalen fra midten af halvfemserne. Her præsterede DJØF sammen med andre fagforeninger at sælge et overenskomstdækket område uden at få noget som helst til gengæld. At man så senere stykvis har måttet rette op på miseren, understreger blot ironien.
- Indførelse af såkaldt ny-løn er en tilsvarende skandale. Kan gerne være, at den har været god for visse grupper embedsmænd, sådan at fuldmægtiglønnen i start-trinnet er spurtet fra de universitetsansatte (ph.d.'ere og adjunkter). Men de fleste steder på universiteterne har heller ikke lektorer og professorer set meget til de lovede ny-løn –tillæg. Universitetet fattes penge, og vip-personale er helt åbenlyst et område, som ikke prioriteres hverken i de centrale lønforhandlinger eller lokalt.
- Den seneste overenskomst førte til en løn, der procentvis svarer til inflationen det første år. Det er bare pokkers ærgerligt, at overenskomsten er treårig! Det eneste synlige resultat af disse og andre øvelser er flere dage uden sekretærer og en stadigt øget undervisningsbelastning.

Problemet er, at DJØF ikke er interesseret i os, men prioriterer de store fuldmægtig- og kontorchef-grupper blandt de offentligt ansatte. Men ikke nok med det, de modarbejder os direkte eller indirekte.

DJØF har en stærk tilknytning til de samme bureaukrater, som DJØF skal

forhandle med. Når formand Sine Sunesen en sjælden gang forholder sig til UFO-området er det meget svært at høre, at hun repræsenterer UFO-områdets medlemmer. Niveaueet hæver sig ikke over de skrårige embedsmænd i Finansministeriet.

I praksis medfører det, at DJØF ofte gør mere skade end gavn, bl.a. via sin helt ukritiske accept af ACs helt udemokratiske og egenrådige adfærd på universitetsområdet. Når AC for nogle år siden foreslog en ledelsesreform på universiteterne var motivet, at man var interesseret i at være ”i ansvarlig dialog” med ministeren. Universitetsområdet skulle tydeligvis fungere dels som beskæftigelsesterapi for sekretariatet, dels som en handelsvare, som man kunne sælge ud af. Det var en besynderlig oplevelse, at læse i avisen, at vores organisation – AC og altså DJØF – stillede forslag, som vi aldrig var blevet spurgt om eller havde haft mulighed for at diskutere - og hvoraf nogle var stik imod vores interesser.

Men DJØFs almindelige passivitet sætter også sine spor i hverdagen. Hvor er DJØF fx. når der lægges op til, at studenternes undervisningsevalueringer skal offentliggøres som en gabestok, der skal tilfredsstille opportunistiske politikere? Hvor er DJØF, når diverse ledere eller bedømmelsesudvalg laver administrative beslutninger bag lukkede døre, som sagligt set er kritisable?

Totalt fraværende, og det gælder som sagt også på spørgsmålet om regeringens krav om universitetsledelse, der vil give os et hedt efterår og alt andet lige dårligere vilkår for såvel forskerne som universiteterne.

Skulle DJØF komme på bedre tanker, så er her et par krav, som en fagforening på universitetsområdet kunne stille for at undgå nedslidning af området og forbedre rekrutteringsmulighederne:

- En generel stigning i lønnen, så den for lektorgruppen kommer på niveau med kontorchefer i centraladministrationen (eller blot specialkonsulenter).
- Et ph.d.-tillæg på 80.-100.000 kr. til alle, der har gjort deres forarbejde og

gidet forsvare en ph.d.-afhandling.

- ordentlige kvalifikationstillæg til ph.d. studerende, således at vi kan rekruttere de bedste også fremover i konkurrence med bl.a. ministerierne!
- Beskyttelse af forskningstiden, sådan at det bliver muligt at gøre det medlemmerne også er ansat til – nemlig at forske (udover at undervise og administrere.)

Osv.

PS. Dette er ikke en kritik af UFO-udvalget i DJØF eller formand Mogens Ove Madsen, som blot ikke har en chance for at trænge igennem.

Lektor **Clemens Stubbe Østergaard**, Århus

Lektor **Lars Bo Henriksen**, Aalborg
Forskningslektor **Finn Hansson**, København

DM: Universitetsansatte på mindste fællesnævner

KOMMENTAR: DM

Det er heldigvis – eller uheldigvis? – undgået de fleste fagforeningsmedlemmers opmærksomhed, at der inden for de seneste måneder er etableret ”frit-valg” af fagforening. Hvis en kommunalt ansat naturvidenskabs-magister ønsker at melde sig ind hos ingeniørerne i IDA, fordi hans kolleger er ingeniører, så er det nu muligt. Og hvis en humanist, der er ansat som fuldmægtig i den offentlige forvaltning, ønsker at melde sig ind i DJØF, fordi hendes kolleger er djøf’ere, så er det også muligt.

Denne nye situation lægger pres på fagforeningernes ydelser. Først og fremmest vil det – og det er måske ikke det værste – stille krav til fagforeningen om at optimere sin serviceydelse til det enkelte medlem. For det menige medlem drejer medlemskab at en fagforening vel først og fremmest om at få varetaget sine løn- og ansættelsesmæssige interesser. Dertil kommer så forskellige akademiske eller fag-faglige interesser, som måske bedre opfyldes andre steder. For fagforeningerne drejer det sig således også om i en frit-valgs-situation at melde klart ud, hvilke medlemsgrupper der har højprioritet og hvad man kan tilbyde dem.

Her har DM et meget stort problem, fordi fagforeningen er ”en blandet landhandel” baseret på uddannelsesbaggrund (magistre m.fl) og ikke på ens faktiske job. Det betyder, at DM består af seks afdelinger:

1. Universitetslærerafdelingen
2. Seminarieafdelingen
3. Forskningsinstitutionsafdelingen
4. Arbejdsløse og deltidsansatte
5. Offentligt administrativt ansatte
6. Privatansatte.

Alle afdelingerne er repræsenteret i DMs hovedbestyrelse (HB). Det siger sig selv, at der langtfra er fællesinteresser mellem disse felter, og fritvalgs-situationen burde egentlig føre til, at de enkelte områder benyttede lejligheden til at klargøre interesser og fremtidsperspektiv. Det er imidlertid ikke sket, så vidt jeg kan skønne.

DMs politiske system og økonomi har gennem årene pustet sig op til en størrelse, som ikke tjener medlemmernes interesser. Der er såmænd mange positive

viljer og personer i systemet, men afdelingsbestyrelser lever selv-bekræftende med deres egne budgetter uden en klar medlemsopbakning. Enkelte afdelinger er kun interesserede i at opretholde status quo, og interesserne neutraliserer hinanden. I hovedbestyrelsen har man indtil nu – som det hyppigt er sket tidligere – undvejet den knivskarpe debat om prioritering af ressourcer og det er min erfaring, at der bruges alt for megen tid på skin-debatter og luftige seminar-arrangementer på fashionable udflugtssteder.

HB træder vande, venter (spændt) på, hvad de andre (konkurrerende) fagforeninger finder på. HB har besluttet sig for en ”samarbejdsstrategi”, man debatterer og udsætter beslutninger, arrangerer temamøder for sig selv, osv. Men der sker som sædvanligt ikke rigtig andet end at der har etableret sig en lammelse, hvor den laveste fællesnævner regerer.

En samarbejdsstrategi med andre kræver imidlertid præcisering af egne satsningsområder og tildeling af ressourcer til de områder, hvor man vil skærpe profil og service. Det er en meget vanskelig diskussion, som ikke er for de konflikt-sky, men hvis prioriteringen ikke gøres, er det en unndladelssynd: Fagforeningen risikerer nemlig at mange, specielt nyuddannede, unnlader at melde sig i en fagforening. Alle AC-fagforeningerne vil så blive tabere i fritvalgsspillet.

Ser man rationelt på DM, så er foreningens fremtidige kernefelter undervisnings- og forskningsområderne. Men i stedet for denne prioritering, er der tværtimod sket det – er det med tiden gået op for mig – at universitetsområdet er offer for den omtalte laveste fællesnævner. Universitetslærerne er stille og roligt sakkert agterud i løn – ikke bare i forhold til det private, men også i forhold til fx fuldmægtiggruppen, bl.a. fordi vi ikke har en magtfuld fagforening, som kan tale VORES SAG. Tværtimod forsvinder vi helt ved de årlige finanslovsforhandlinger. Desværre ser IDA og DJØF endda ud til at blive stadig mere tiltrækkende alternativer. Deres medlemmer får i det mindste tillæg ved de lokale forhandlinger!

Universiteter er konstant i mediernes søgelys. Minister Sander varsler det éne udspil efter det andet. Og netop i dette efterår står universiteterne over for, at regeringen har truet med endnu en universitetsreform, og her er det nødvendigt, at fagforeningen bliver et markant talerør for såvel medlemmernes interesser som universiteternes.

Men den interne lammelse i DM er ikke fremmede for os, tværtimod. Problemet er nemlig, at i den interne ressourcefordeling i DM er det mit indtryk, at sekretariatsbistanden stille og roligt er blevet udtyndet. Universitetssekretariatet er ikke en selvstændig enhed, men underlagt et enhedssekretariat. Det er et stigende problem. Selv om DM traditionelt har haft det mest kvalificerede personale på universitetsområdet, så er personalet kommet under stigende arbejdspress, hvor der ikke er overskud til mere udadvarende initiativer, som også hører til en god interessevaretagelse.

Det er nødvendigt, at DM-systemet strammes op, så vi kommer ud af dødvandet og får etableret en endnu mere effektiv interessevaretagelse. Hvis HB ikke gør det, så må vi jo finde alternative veje. I Sverige og Norge har de ”forskerforbund” med egen forhandlingsret, og det sikrer en noget mere kontant interessevaretagelse.

Universitetslærerafdelingen har allerede et godt samarbejde med DMs afdeling for forskningsinstitutionsansatte (afd. 3). Man har de seneste år forsøgt at etablere et stærkt samarbejde på tværs af AC indenfor universitetsområdet, bl.a. med forhandlingssamarbejde og Forskerforum. Samarbejdet har dog hidtil respekteret HB og foreningens overordnede interesser. Det er måske på tide nu at se på en revidering af prioriteringen og styrke dette samarbejde – også hvis det bliver på bekostning af DMs fællesinteresser. Den ydre konkurrence bliver da en indre konkurrence – i disse tider måske ik’ så ring’ endda.

Lektor **Kim Kusk Mortensen**, fhv. medlem af DMs hovedbestyrelse (1999-2001)

Om downloading og en evaluering fra 1997

Kære Bengt Åke

Tillykke! Det er jo fantastisk, at du sådan er blevet en svane efter i mange år at have været en grim ælling (se *FOR-SKERforum 156: "Fra dumpekarakter til duks"*).

Det er også strålende, at et DRUID working paper downloades så mange gange, at den nu er på en 25. plads i listen af downloadede papirer i "industriøkonomi" - hvad det så end er, (*Jeg fik en meddelelse for nylig fra et af downloadings-selskaberne, dem er der flere af, at et af mine papirer var nr. 3, og nogle af mine kolleger siger, at de er skuffede, hvis de placerer sig ringere end nr. 15. Et af problemerne ved disse mål er periodiseringen og klassificeringen. Endelig, hvorfor udarbejder man working papers? For at få gode kommentarer til dem, således at man kan få arbejdet publiceret i et tidsskrift af høj kvalitet. Arbejdspapirer er således et mellemprodukt.*

for det kan jo være et meget bredt eller et meget snævert felt.

Det jeg glæder mig mest over er dog, at I, dvs. du og din gruppe, har udviklet jer så meget, at I nu indser, at det er nødvendigt, at forskere foretager publicering til andet end egen og venners skrivebordskuffe, og at de måles på det. Nu gælder det så om at komme videre og ikke stille sig til tåls med at få mange downloads på mellemprodukter som arbejdspapirer, men i stedet få artiklerne publiceret i ordentlige videnskabelige tidsskrifter. Endelig er man jo af naturlige grunde også interesseret i at få målt deres virkning på den økonomiske forskning og på den uddannelse, der gives også de bedste steder, og denne måling foretages ved hjælp af optælling af antallet af citationer til artiklen og ved hjælp af andre impact-mål. Vi ved jo ganske vist alle sammen, at den slags mål er behæftet

med usikkerhed. Man kan downloade selv, man kan have citationscirkler med vennerne osv., men al erfaring siger, at artikler, der er udkommet i internationale toptidsskrifter efter en grundig bedømmelsesproces, såkaldt refereeing, og som citeres meget, har en stor sandsynlighed for at blive et bidrag til litteraturen, der reelt forøger den viden, vi har, og som fremtiden kan bygge på.

Ved mødet den 16. december 1996 om evalueringen af nationaløkonomi og statskundskab udtalte jeg (*Se Forskningsministeriet, 1997, International evaluering af dansk samfundsvidenskabelig forskning - Evalueringsrapport, side 143*), at evalueringen generelt var for positiv, og at vores dvs. den danske videnskabelige produktion i økonomi (og statskundskab), selvom den var i kraftig vækst, stadig var for lille, for dårligt publiceret og uden tilstrækkelig effekt ude i den store verden. At I, dvs. Aalborg Universitet og RUC, blev bedømt hårdt, tror jeg ikke mange andre end jer selv blev overrasket over, og det blev jo også direkte anført på konferencen, at man ikke burde være overrasket. Sagen var jo nemlig den, at selv om I var ved at rette jer og var begyndt at få publikationer ud, så skete dette efter mange års helt utilstrækkelige publikationresultater, hvor I havde smurt jer selv ind i et beskyttende oliefilter af forklaringer om tværfaglighed, interesse for lokale nordjyske forhold og beskyldninger mod andre om, at man ikke tog hensyn til jeres 68'er værdigrundlag.

Nu ser det heldigvis ud til, som jeg og mine medbestyrelsesmedlemmer i Center for Industriøkonomi og DRUID jo også har skrevet i bestyrelsens evaluering af jer, at tingene er ved at udvikle sig til det bedre. Det betyder bestemt ikke, at I kan hvile på laurbærene, der er stadig lang vej

- og det er der også for vi andre. Når jeg alligevel er meget optimistisk på Danmarks vegne, skyldes det, dels den positive udvikling, hvor der publiceres mere og mere i gode tidsskrifter og på forlag, hvor man ikke skal betale for bogudgivelserne, samtidig med at vi opnår bedre impact-mål og får vore ph.d.-kandidater ansat også på de bedste udenlandske universiteter, dels at publiceringen bredes ud til en større personkreds, så udviklingen ikke længere bæres af meget få personer. For det var jo det, der karakteriserede situationen i begyndelsen af 90'erne.

Så kære Bengt Åke, hold nu op med at bralre og klynke og se at få mere fart på toget, så du sammen med andre gode kræfter kan få bragt dansk samfundsvidenskabelig forskning op blandt de absolut bedste. Og her er det ikke nok, at vi scorer højt på EU-listen over de projekter, der ydes EU-støtte. Denne liste er, som jeg kunne erfare for nogle år siden, da jeg deltog i en evaluering af EU-projekterne inden for det samfundsvidenskabelige område, karakteriseret ved at være domineret af "second rate research, made by second rate researchers from second rate universities", som det også blev skrevet i evalueringsrapporten. Dette skyldes selvfølgelig, at EU's uhyre bureaukrati jager mange af de bedste over i en finansiering af projekterne, hvor man ikke skal anvende hovedparten af tiden på at udfylde skemaer, samt at EU lægger alt for stor vægt på fællesskabsdimensionen i stedet for at gå efter kvalitet. Også her synes det dog at lysne i horisonten.

Med venlig hilsen
Svend (Svend Hylleberg, Institut for Økonomi, Aarhus Universitet)

Tab af intellektuel ejendom

I dag har forskere patentrettighederne til deres ideer, undtagen hvor der er indgået særlige kontrakter. Men den ret trues nu på velrenommerede Cambridge, og det vil gøre stor skade, fortæller Ross Anderson

Universitetet i Cambridge præges i denne tid af ulmende oprør over et forslag om at overtage rettighederne til stort set al intellektuel ejendom, som universitetets forskere har produceret. Fra 2003 er det meningen, at patenter, copyrights og branchehjemmeligheder skal sortere under universitetets bureaukrater i stedet for at være vores egen sag. Bag forandringen står det britiske erhvervsministerium.

Personalet kommer til at mærke det på forskellig vis. For mit eget vedkommende forventer jeg at få vanskeligt ved at sende software ud i det offentlige domæne og ved at vedligeholde det, som jeg allerede har sendt ud. Det skyldes, at vores største individuelle sponsor, Bill Gates, tilsyneladende hader gratis software. Skatteindtægterne fra Microsoft bruges jo blandt andet til at betale en løn til forskere, der laver software, som de bare giver væk, ofte i konkurrence med Microsoft. Al den tid jeg selv ejer den kode, jeg skaber, kan jeg være ligeglad med, hvad han mener. Men lige så snart, det er universitetet, der har copyright på det software, der produceres på universitetet, er situationen en ganske anden.

Følgerne kommer ikke til at begrænse sig til dataloger, fysikere, økonomer eller andre, der anvender software til at formidle deres arbejde. Universitetet har således tænkt sig at overtage rettighederne til alt arbejde, det har bestilt. Det inkluderer f.eks. forelæsninger. Næste gang jeg skriver en bog baseret på mine forelæsninger, kan de teoretisk set gøre krav på en del af indtægterne.

Men sagens kerne er patentrettigheder. Ligesom MIT og Stanford, tillader Cambridge sine forskere at beholde patentrettighederne til deres ideer, undtagen i de tilfælde, hvor specifikke aftaler om økonomisk støtte eller forretningsmæssige kontrakter bestemmer noget andet. Denne

liberale ordning har været afgørende for etableringen af et betydeligt antal højteknologiske virksomheder, ligesom undersøgelser gang på gang har påvist en positiv sammenhæng mellem forskernes incitamenter og succes i teknologioverførsel.

Men hvis ministeren får sin vilje, vil Cambridge med ét gå fra at have et af Storbritanniens mest liberale systemer, hvad angår intellektuel ejendom, til at have et af de mest restriktive. Under de nye regler bliver alle vores ideer behandlet som om, de var opstået under et statsstøttet projekt, ligesom rettighederne til dem udvides fra patenter til også at omfatte copyright. Det er ikke kun penge, der står på spil, det gør vores moralske rettigheder også. Mange forskere ønsker vetoret med hensyn til, hvem der kan tage licens på vores opdagelser eller software: det er vi ikke blevet tilbudt.

Forslaget tager sit udspring i regeringens nye forskningsstrategi: *Investing in Innovation*. Da hovedparten af de britiske universiteter finansieres af staten, er det regeringens opfattelse, at universiteterne bør eje den forskning, som produceres på campus.

Foruden den akademiske frihed får planen betydelige konsekvenser også for industrien. Den tidligere minister, Tony Benn, ødelagde den britiske computerindustri ved at nationalisere den. Den nuværende, Patricia Hewitt, er godt på vej til at ødelægge Cambridge-modellen. Det lille antal IT- og bioteknologiske virksomheder, der er vokset op omkring Cambridge, vil givetvis eksisterer også om tyve år: men alt det magiske og vitale vil være gået tabt. Cambridge vil ikke længere kunne tiltrække eller holde på de førende forskere, som brænder for at omsætte deres forskning i praktisk sammenhæng.

Hvad skal der til? Der er en god chance for, at vi kan få nedstemt forslaget, når det skal godkendes af universitetets øverste organ. Her er det vores plan, at forslaget skal revideres således, at røveplanerne afvises, og at bureaukraterne imødegås. Vi vil indføre intern konkurrence i teknologioverførsel.

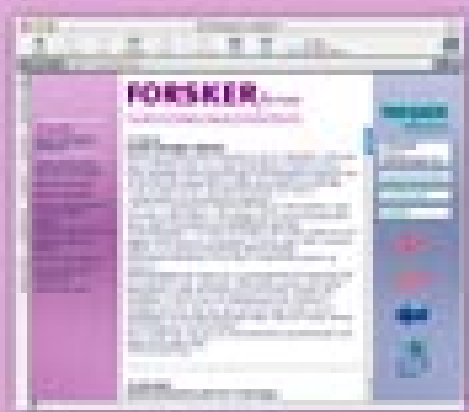
De fleste forskere på Cambridge er foruden universitetet også tilknyttet en college og et institut, og de fleste ville nok foretrække, at deres andel af eksterne midler tilfalder det ene eller det andet snarere end bureaukraterne. Nogle colleges er allerede aktive, hvad angår teknologioverførsel: Trinity og Johns har således etableret verdensberømte videnskabsparker, og der er også nogle institutter, der har vist initiativ. Et mere nuanceret og effektivt system er altså begyndt at se dagens lys. En yderligere bemyndigelse af de forskellige colleges vil desuden være en nyttig modvægt i forholdet til en selvtilfreds centraladministration.

Derfor har vi foreslået, at alle skal have mulighed for at vælge. Enhver videnskabelig ansat eller studerende, der råder over en idé, der skal tilgå institutionen som betingelse for økonomisk støtte, skal efter eget valg kunne indgå aftale enten med universitetet som sådan, eller med et institut eller en college. Regeringen påstår, at den er tilhænger af teorien om latent konkurrence (*contestable markets*), så det bliver spændende at se, om den er fræk nok til at gøre indsigelser.

Ross Anderson er docent ved Cambridge University.

Oversat fra THES 09-08-2002 v. Martin Aitken

Se seneste nyheder på
www.forskeren.dk

Indavl af fagidioter?

Mange forskere gifter sig med en, som er uddannet inden for samme hovedområde, viser ny statistik

Forskere vælger mager, som ligner dem selv. De bor typisk sammen med en anden akademiker, og tilmed sammen med én, der er uddannet inden for samme videnskabelige hovedområde.

Otte ud af ti forskere bor sammen med en anden akademiker. Særlig udpræget er det for naturvidenskabs- og veterinær-/jordbrugsforskere. Her er det to ud af tre (62-68 pct.), som har valgt en partner fra samme hovedområde.

”Det er vel fordi det opleves som en kolossal styrke i ægteskabet, at man har et interessefællesskab. Som forsker arbejder man jo ikke 8-16, men er meget optaget af sit fag. Hvis man fx er biolog, så er man måske helt pjattet med staudebede. Og så er da rart at have en partner at dele det med...”, forklarer forskningsleder Elisabeth Vestergaard, som har stået bag undersøgelsen.

Men er naturvidenskabsfolk så meget fagidioter, at de fylder hele deres tilværelse, inklusive privatlivet, med deres fag? spørger bagsidens fordomsfyldte reporter.

”Vi ved jo ikke nøjere hvordan kontakten er opstået, men naturvidenskabsfolk har jo nok mere feltarbejde og ekskursioner og det kan måske give noget af forklaringen. At de ligner hinanden på uddannelserne er måske ikke så overraskende. Folk kan have mødt hinanden gennem studiet eller gennem jobbet. Her får man et interessefællesskab, som det er naturligt at bygge videre på...”,

Ligner naturvidenskabsparrene så også hinanden: Går rundt som Søren Ryge i grønne gummistøvler, pjusket hår og snakker om buske?

”Det er igen hypotetisk: Der er da en vis sandsynlighed. Man kan måske have en formodning om, at de – som andre ældre ægtepar – med tiden kommer til at ligne hinanden?”

De har vel også en hund, som ligner dem selv?

”Vi ved, at forskere er mere gifte og har flere børn end gennemsnitsbefolkningen. Om de har husdyr og om de ligner dem, har vi ikke undersøgt. Men det var da værd at overveje, om det skulle indgå i en senere undersøgelse”.

Få ingeniørpiger på markedet

Humanister har en lidt større fagspredning i magevalget. Her er det kun hver anden forsker (51 pct.), som har kastet kærligheden på en anden humanist.

Under halvdelen (41 pct.) af samfundsforskerne har valgt partner fra samme hovedområde. Nogenlunde det samme gælder for de sundhedsvidenskabelige områder (37

pct.), hvilket nok kan undre, for mandlige læger er jo typisk gift med en sygeplejerske.

Mindst fagsammenfald er der blandt de teknisk-videnskabeligt uddannede. Her er det kun hver tredje (32 pct.), som har fundet en partner, der ligner dem selv. Det kan til gengæld ikke undre, for her er der uddannet få kvinder, som kan cirkulere på ægteskabsmarkedet. Til gengæld må man vel konstatere, at stort set alle de kvindelige forskere fra det område har fundet sig en teknisk-videnskabeligt uddannet mand ...

Ikke bare kuriøs statistik

Statistikken over forskeres ægteskabelige baggrund er lavet gennem udtræk af regi-

sterdata fra Danmarks Statistik. Elisabeth Vestergaard afkræfter, at det er en gold statistikøvelse:

”Det er ikke bare kuriøs statistik. Den har betydning for forskermobiliteten i Danmark. Det er svært for en forsker at flytte til et job i en anden landsdel, hvis ikke partneren også kan få job inden for sit fagområde. Vil man rette op på geografiske skævheder, skal man kunne flytte akademiske par med samme faglige baggrund”, forklarer hun.

Og Elisabeth Vestergaard selv? Hun er etnograf og – rigtigt gættet – gift med en etnograf:

